

**MERSİN İLİ'NDEKİ ÇEŞİTLİ DEVLET KURUMLARINDA GÖREV
YAPMAKTA OLAN PERSONELİN SAĞLIKLI YAŞAMI
BENİMSEME VE ORGANİK TARIM ÜRÜNLERİ SATIN ALMA
DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DURDANE USCA

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ORGANİK TARIM İŞLETMECİLİĞİ
ANABİLİM DALI**

**MERSİN
HAZİRAN - 2022**

**MERSİN İLİ'NDEKİ ÇEŞİTLİ DEVLET KURUMLARINDA GÖREV
YAPMAKTA OLAN PERSONELİN SAĞLIKLI YAŞAMI
BENİMSEME VE ORGANİK TARIM ÜRÜNLERİ SATIN ALMA
DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DURDANE USCA

ORCID ID: 0000-0002-8350-0443

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ORGANİK TARIM İŞLETMECİLİĞİ
ANABİLİM DALI**

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi İter HELVACI

ORCID ID: 0000-0002-6214-112X

MERSİN

HAZİRAN - 2022

ÖZET

Son yıllarda sağlanan ekonomik gelişmelerle birlikte tüketicilerin organik ürünlere olan ilgilerinde önemli bir artış meydana geldiği görülmektedir. Bu artışta yaşam süresinin uzaması ile birlikte yaşam kalitesinin iyileştirilmesi istenmesinin de önemi büyüktür. Çalışma kapsamında organik gıda satın alma niyetinde tutumun, sağlık bilincinin ve gıda güvenliğinin etkisi araştırılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda tüketicilerin organik ürün tercihlerinin belirlenmesi ile ne kadar sağlıklı beslendiklerinin farkındalığının oluşturulduğu, sağlıklı organik gıdanın nasıl olduğu hakkında kendilerini yeterli bilgiye sahip olup olmadıkları, organik gıdaların nasıl üretildikleri ve nasıl işlem gördükleri gözlemlenmektedir. Mersin İl'inde çeşitli kamu kurumlarında görev yapan memurların organik ürün tüketim eğilimlerinin belirlenmesi ve sağlıklı yaşam biçimini benimseme düzeyleri ve organik ürün satın alma davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle organik ürünlerin satın alınmasında etkili olan nedenler ile ilgi seviyeleri arasındaki ilişki araştırılacaktır. Organik ürün kullanan tüketicilerin, organik ürün satın alma sıklıkları, organik ürün satın alma veya almama nedenlerini tespit etmek için anket yöntemi uygulanmıştır. Organik ürünlerin tüketimi, kişinin kendi sağlığını koruması açısından önemlidir. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de etkili olan salgınlara karşı korunmak ve bağışıklığı güçlendirmek amacıyla, organik ürünlere olan taleplerde artış görülmektedir. Bu artıştan yola çıkarak sağlıklı yaşam için organik ürünlerle beslenmenin doğrudan ve dolaylı nasıl bir etkileşim içinde olduğu araştırılmaktadır. Yapılacak araştırma ile Mersin ili kamu kurumlarında görev yapan personellerin hem organik ürünlere olan ilgi seviyeleri tespit edilecek hem de organik ürünlere olan ilgi seviyeleri ile yaşam biçimleri ve satın alma eğilimleri arasındaki ilişki tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Organik Ürün, Sağlıklı Yaşam, Satınalma Davranışları.

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi İlter HELVACI, Organik Tarım İşletmeciliği Anabilim Dalı, Mersin Üniversitesi, Mersin.

ABSTRACT

With the economic developments in recent years, it is seen that there has been a significant increase in consumers' interest in organic products. In this increase, the desire to improve the quality of life along with the prolongation of life expectancy is of great importance. Within the scope of the study, the effect of attitude, health awareness and food safety on organic food purchase intention was investigated. As a result of this study, it is observed that by determining the organic product preferences of consumers, awareness of how healthy they eat is created, whether they have sufficient knowledge about how healthy organic food is, how organic foods are produced and how they are processed. It is aimed to determine the organic product consumption tendencies of the civil servants working in various public institutions in Mersin, and to examine the levels of adopting a healthy lifestyle and organic product purchasing behaviors. For this reason, the relationship between the reasons that are effective in purchasing organic products and the level of interest will be investigated. A survey method was applied to determine the frequency of organic product purchases and the reasons for purchasing or not buying organic products. Consumption of organic products is important in terms of protecting one's own health. There is an increase in the demand for organic products in order to protect against epidemics and strengthen immunity in Turkey as well as all over the world. Based on this increase, it is investigated how nutrition with organic products interacts directly and indirectly for a healthy life. With the research to be done, the interest levels of the personnel working in public institutions in Mersin province will be determined, as well as the relationship between the level of interest in organic products and their lifestyles and purchasing tendencies.

Keywords: Organic Product, Healthy Living, Purchasing Behaviors.

Advisor: Dr. lecturer İlter HELVACI, Organic Farming Management Department, Mersin University, Mersin.

TEŞEKKÜR

Akademik hayatıma başladığım günden bugüne bana yol gsteren, tez konuma da beni yndiren tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi İlter HELVACI'ya, olumlu yaklaşımı ile beni daha çok çalışmaya motive eden Doç. Dr. Adem ÖZARSLANDAN'a, anlayış ve desteklerini benden hiç esirgemeyen her zaman yanımda olan değerli eşim Mustafa USCA'ya, nitel ve nicel araştırmama veri sağlayan tüm katılımcılara katkılarından dolayı teşekkür ederim. Beni bugünlere getiren canım aileme minnetlerimi ve teőekkürlerimi sunarım.

Durdane USCA

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	i
ONAY	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER	x
1. GİRİŞ	1
2. ORGANİK TARIM KAVRAMI VE ORGANİK TARIMIN GELİŞİMİ	4
2.1. Organik Tarım Kavramı	4
2.2. Organik Tarımın Amaçları	5
2.3. Organik Tarımı Olumlu ve Olumsuz Etkileyen Faktörler	6
2.3.1. Organik Tarımı Olumlu Yönde Etkileyen Faktörler	6
2.3.2. Organik Tarımı Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörler	7
2.4. Dünyada Organik Tarım	7
2.5. Türkiye’de Organik Tarım	8
2.6. Türkiye’de Organik Gıda Üretimi	11
2.7. Mersin’de Organik Gıda Üretimi	13
3. ORGANİK GIDALARDA TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI	15
3.1. Geleneksel Gıda Tüketicileri Ve Organik Gıda Tüketicileri Özellikleri Arasındaki Farklar	15
3.1.1. Organik Gıda Tüketicilerinin Özellikleri	15
3.1.2. Geleneksel Gıda Tüketicileri Arasındaki Farklar	15
3.2. Organik Gıdaya Yönelik Tüketici Davranışları	15
3.2.1. Tercih	15
3.2.2. Satın Alma	16
3.3. Satın Alma Esnasında Tüketicilerin Davranışlarını Etkileyen Faktörler	17
3.3.1. Tüketicilerin Organik Gıdalar Hakkında Bilgi Düzeyleri	17
3.3.2. Tüketicilerin Demografik Özellikleri	17
3.3.3. Organik Gıda Tüketicisi Davranış Faktörleri	19
4. MERSİN İLİNDEKİ ÇEŞİTLİ DEVLET KURUMLARINDA GÖREV YAPMAKTA OLAN PERSONELİN SAĞLIKLI YAŞAMI BENİMSEME VE ORGANİK TARIM ÜRÜNLERİ SATIN ALMA DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ	26
4.1. Araştırmanın Önemi	26
4.2. Teorik Çerçeve ve Hipotezler	26
4.3. Araştırma Metodolojisi	27
4.3.1. Sağlıklı Yaşam Biçimini Benimseme Ölçeği II	27
4.3.2. Organik Tarım Ürünleri Tüketim Eğilimi Ölçeği	28
4.4. Örneklem	29
4.4.1. Veri Kaynakları	30
4.4.2. Değişkenler	30
4.4.3. Analiz Yöntemleri	31
4.4.4. Sınırlılıklar	31
4.5. Tüketicilerin Demografik Özellikleri	31
4.6. Araştırma Sonucunda Elde Edilen Verilerin Analizi ve Bulgular	32
4.6.1. Tüketicilerin Organik Tarım Ürünü Tüketim Eğilimleri	33
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	52

KAYNAKLAR	56
EKLER	61
ÖZGEÇMİŞ	66

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Türkiye’de Organik Tarım Bitkisel Üretim Verileri	12
Tablo 2.2. Mersin’de Organik Tarım Projesi	14
Tablo 4.1. Sağlıklı Yaşam Biçimini Benimseme Ölçeği II	27
Tablo 4.2. Organik Tarım Ürünleri Tüketim Eğilimi Ölçek alt boyutları	29
Tablo 4.3. $\alpha= 0.05$ için Örneklem Büyüklükleri	30
Tablo 4.4. Ankette yer alan bireylere ait demografik veriler	31
Tablo 4.5. Organik Tarım Ürünleri tüketimi anket soruları ile ilgili özet istatistikler	33
Tablo 4.6. Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ile ilgili anket sorularına ait özet istatistikler	34
Tablo 4.7. Ölçeklerin maddelerine ait KMO test sonuçları	34
Tablo 4.8. Ölçeklerin maddelerine ait güvenilirlik katsayıları	35
Tablo 4.9. Organik Gıda Tüketimi Ölçeği maddelerine ait ortalama ve standart sapma tablosu	35
Tablo 4.10. Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II ortalama ve standart sapma değerleri	37
Tablo 4.11. Demografik değişkenler ile Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği Alt boyut puanlarının karşılaştırılması	38
Tablo 4.12. Sağlıklı yaşam davranışları soruları ile Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği Alt boyut puanlarının karşılaştırılması	41
Tablo 4.13. Demografik değişkenler ile Organik Gıda Tüketimi Ölçeği Alt boyut puanlarının karşılaştırılması.	43
Tablo 4.14. Organik ürün tüketim soruları ile Organik Gıda Tüketimi Ölçeği puanları karşılaştırılması	46
Tablo 4.15. Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği alt boyut puanları ile Organik Gıda Tüketimi Ölçeği alt boyut puanları karşılaştırılması.	47
Tablo 4.16. Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği alt boyutları ile Organik Gıda Tüketimi Ölçeği alt boyutlarının kanonik setler halinde karşılaştırılması	48
Tablo 4.17. Sağlıklı Yaşamı Benimseme ölçeği alt boyutlarının, Organik Gıda Tüketimi davranışlarındaki değişimi açıklama istatistikleri	50

KISALTMALAR VE SİMGELER

Kısaltma/Simge	Tanım
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ETO	Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği
FAO	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
FIBL	Organik Tarım Araştırma Enstitüsü
IFOAM	Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu
OTA	Organik Ticaret Birliği
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

1.GİRİŞ

Dünya’da ve Türkiye’de sanayileşmenin artması ile birlikte birçok çevre sorunu ortaya çıkmıştır. Gelişmiş dünya ülkeleri sanayileşmenin ortaya çıkardığı çevre sorunları neticesinde tarım üretimine ilişkin farklı tarım politikaları ortaya çıkarmışlardır. Dünyada nüfusun artması, nüfusun bileşimindeki değişim, gelir değişimi, yaşam standartlarındaki değişim, teknoloji, eğitim, iletişim vb. nedenlerle ortaya çıkan yüksek gıda talebinin karşılanması için tarımın tekniklerinde değişiklikler olmuştur. Gelişmiş yöntemler ile kimyasallar kullanılarak elde edilen ürün miktarı arttırılmıştır.

Ak (2002), çalışmasında tarımcılık ve hayvancılıktan fazla üretim sağlamak, verimlilik arttırmak için kullanılan kimyasal gübre ile tarımsal ilaçlar insan ve çevre sağlığını tehdit ettiğini, özellikle yeni doğan çocuklarda gelişim, zekâ ve fiziksel sağlık sorunlarının ortaya çıkmasında önemli bir etken oluşturduğunu belirtmiştir.

1960’lı yıllarda ortaya çıkan “Yeşil Devrim” ile tarımda üretim tekniklerinin değişmesine neden olarak eko sistem bozulmuştur. Yeşil devrim adı altında yapılan çalışmalar neticesinde tarımsal üretimde %100 bir başarı sağlanmıştır. Fakat üretimi arttırmak için kullanılan zirai tarım ilaçları ve kimyasal gübreler çevre sağlığında tehdit oluşturmaktadır. Tarımda üretim miktarının artması ile beraberinde getirdiği bu olumsuzluklara çözüm olarak organik tarım üretim sistemi gündeme gelmiştir. İngiliz araştırmacı (Albert Howard) 1910 yılında organik tarım üretimine ilişkin ilk çalışmaları gerçekleştirmiştir. Organik ürünlerinde kullanılan kimyasallar nedeniyle daha sağlıklı oluşu ve doğal yöntemlerle üretilmesi insanları katkısız ve organik ürünlere yöneltmiştir.

Türkiye pazarında organik ürünler raflarda yeterince yer bulamazken, her ne kadar Avrupa’da hızlı yemek kültürü çok yaygın olsa da Avrupa pazarında beklenen önemi karşıladığı görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde doğal gıda ürünleri üretilmekte ve bu üretimle oluşan bir pazar bulunmaktadır. Düzenli hale gelen bu pazar artık sistematikleşip gelmeye ve geliştirmeye devam etmektedir. Gelişmiş ülkelerde bu doğal üretim şeklindeki uygulamalar, Türkiye’deki organik ürünlere ilişkin uygulamalara göre kontrolü daha yüksek ve verimli hale gelmiştir. Bu durum Türkiye’de gelişmeye açıktır. Tetik (2012), çalışmasında Türkiye’deki organik tarıma tüketicinin güven eksikliğinden bahsetmiştir.

Bu çalışma ile Mersin’deki çeşitli kamu kurumlarında görev yapan çalışanların, organik tarım ürünü kullanma ve sağlıklı yaşam tarzını benimseme düzeyleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi üzerinde durulmuştur. Çalışmada amaç organik ürün tüketim eğilimlerinin belirlenmesi, sağlıklı yaşam biçimini benimseme düzeyleri ve organik ürün satın alma davranışlarının önemiyetidir. Nüfusun artışı sonucunda tarımsal ilaç kullanımı ve ürünlerdeki kimyasallar öncelik olarak ekolojik dengenin ve halkın sağlığının dengesini bozmaktadır. Bu konu ile alakalı

Dünya Sağlık Örgütü ve gelişmiş ülkelerin kullanılan kimyasal atıklarının zararlarını en aza indirilmesine ve üretim yöntemlerine yönelik çalışmaları da dikkat çekmektedir.

Covid-19 pandemisinin etkileri her alanda hissedilirken, dünya üzerinde toplumun günlük yaşamlarında değişiklikler oluştururken, doğal ürünlerin üretilmesine olumlu katkı sağlamıştır. Organik ürünlere talebi iki, üç katına çıkartmış, Avrupa'nın en önemli arz zinciri olan Türkiye için de yeni iş kollarının oluşmasını sağlamıştır. Covid-19 pandemisi sebebiyle binlerce insan hayatını kaybetmiş, dünya ekonomisinin de üretimini durma noktasına getirmiştir. Covid-19 pandemisi sonuçları genellikle her alanda görülürken dünya çapında toplumda davranışların farklılaşmasına neden olmuştur. İnsanlarda sağlıklı beslenme üzerindeki seçimlerini değiştiren salgın, günümüzde organik gıda sektörü için şimdiden olumlu sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Covid-19 salgını doğal ve üretimde devamlılığı sağlanabilir ürünlere talepte artış meydana gelmiştir.

Doğayı kirletmeyen ve olumsuzlukları en aza indirecek tarım yöntemlerinin gelişmesine gün geçtikçe zaruret daha da büyüyor. Bunu karşılayacak, doğa ile barışık üretim şekilleri organik tarım olarak adlandırılıyor. Organik üretim, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeden, çevreyi koruyucu ve üretimde kimyasal bileşenlerden uzak, üretimde her aşaması kontrol edilerek, sertifikalandırılmış bir üretim şeklidir. Organik ürün yetiştirilmesinde, toplanmasında, hasat edilmesinde ve ambalaj işlerinde, depolamada ve taşımada, ürünün üreticiden tüketiciye ulaşımındaki bütün kademelerde, kimyasal katkı veya ilacı kullanılmamaktadır.

Talepler doğrultusunda üreticiler, üretim yelpazesini değiştiriyor. Organik ürün pazarı, tüketicinin sağlıklı gıdaya ulaşma isteği arttıkça her yıl büyümesini arttırmaktadır. Organik gıdaya olan ilgi büyüdükçe günümüzde, tüketicilerin isteklerine karşılık vermek için birçok üretici, gıda üretimlerini doğal ve organik ürünler şeklinde değiştirmeye başlamıştır. Büyük şehirlerde taleplerle küçük işletme sahipleri, üretimlerini çoğaltarak birçok alternatif sunuyor. Bilinçli tüketimin artmasıyla birlikte organik ürünlerin ticareti gelişmiş, doğal ve sağlıklı terimlerinin önemi vurgulanmıştır. Şöyle ki üretim açısından organik ürünlerin faydaları sebebiyle bu ve benzeri gıdalara karşı bilinç ve talep arttı. Bütün bu artışlar evde yapılan yöreye özgü doğal gıda ürünleri birincil olarak şehir merkezindeki halk için en zirvede zamanı olduğu görülüyor. Organik gıdalarda yöresel ürünler oldukça fazladır. Erişte, sağlıklı ve organik olan bu ürünlerden en çok tercih edilmektedir. Reçeller ve şekersiz marmelatlar, portakal ve turuncu reçelleri yöresel ürünlerden en çok tercih edilen organik gıdalardandır. İç piyasada artık daha fazla rağbet gören bu ürünler, geçmiş yıllarda ihraç edilen ürünlerin başında geliyorlardı. Organik ürün üretimi yapan küçük işletmelerin, talebin karşılanması için üretim seviyesini artırması ve satış rakamlarını yükselterek devam etmesi, dönemin dikkat çekici gelişmelerindendir.

Toprağın verimliliği ve gıda güvencesi esas alınarak, her aşamasında kontrol ve kayıtlar yapılan sertifikalı üretim. Önce organik tarım üretimi yapılacak tarlanın alışılmış üretim yapılan yörelerden, kullanılan anayollar, sanayi tesisleri, maden işletmeleri, kentlerdeki atıkların

bırakıldığı yerlerden, kirlenmiş suları olan akarsulardan ve kirli yer altı sularından etkilenmeyecek bir konumda olması gerekiyor. Maliyet olarak organik üretimde en önemli unsur emektir. Asıl amacın, tarladan en çok verimi almak değil, toprağın vitaminlerini zayıflatmadan ve yeterli ürünü almak için el emeği geniş yer tutuyor. Tüketicilerdeki soru işareti, bu ürün gerçekten organik midir? Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı sertifika kuruluşlarına verdiği yetki sayesinde düzenli olarak denetime tabi tutuluyor ve üretim esnasında başından sonuna kadar su, toprak ve ürünlerde ölçümler yapılıyor. 1990'lı yıllarda Organik ürünler dünya çapında tanıtılmaya başlanmıştır.

2.ORGANİK TARIM KAVRAMI VE ORGANİK TARIMIN GELİŞİMİ

2.1. Organik Tarım Kavramı

Hekimoğlu ve Altındağ (2006:1), çalışmasında halkın sağlığını bozan etkenlerin tarımda üretimi arttırmak için kullanılan ilaç, gübre gibi kimyasallar olduğunu belirtmektedir. Sağlık sorunlarını ortadan kaldırmak için kimyasal gübre ve tarım ilaçlarının kullanılmaması veya çok düşük seviyede kullanılması, organik hayvansal gübre ve yaşam bilimsel savaş yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir. Aytoğu (2006: 10), çalışmasında organik tarımı öne çıkaran bir seçenek olan doğal tarım metodu geliştirilmiş, bu metot FAO (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü) Avrupa Birliği ve Japonya tarafından geçerli sayılmıştır. Demiryürek (2004: 64), organik tarım için Almanya'da ökologisch, İngiltere'de organic, Fransa'da biologique, kelimeleri aynı anlamda kullanılmaktadır.

Kodaş ve Er (2012:1) çalışmasında, Organik Tarımın amacının, doğanın dengesini bozmadan, toprağın verimliliğini amaçlayarak, hastalıkların ve zararlı organizmaların kontrol altında tutulup ekosistemin sürekliliğini sağlamak, doğal kaynakları ve enerjiyi yeterli seviyede kullanarak gerekli miktarda verimliliği kazandıran bir sistem olduğunu belirtmiştir.

Ahmad ve Juhdi (2010: 105), çalışmalarında organik kavramını doğal anlamında kullanmışlardır. "Doğal" kavramı doğa yasalarına, doğanın düzenine ve gereklerine uygun olarak katkı maddesi kullanılmadan üretildiğini kanıtlamak amacıyla kullanılır. Bütün doğal gıdalar organik olmadığı gibi doğal gıdalar da organik gıdaları içerebilmektedir.

Torun (2011: 54), yürüttüğü bir çalışmada tarımda zirai ilaçları ve gübreleri gereğinden çok kullanmanın, tarımsal üretimde kalitesizliğe ve bireylerin sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına neden olan bitkilerin üretimine neden olduğunu vurgulamıştır.

Hekimoğlu ve Altındağ (2006: 1), araştırmalarında fosfor ile nitratın yer altına sızarak tatlı su kaynaklarına ulaşarak insanların, evcil hayvanların ve yabani hayatın olumsuz yönde etkilenmesi ve doğanın düzeninin bozulmasına yol açtığından dolayı özellikle gelişmiş ülkelerde hassas davranan üreticiler ve tüketiciler doğaya ve insanlara yararlı üretim yapmayı ve tüketilmesinin hedeflendiğini gözlemlemişlerdir.

Gracia ve Magistris (2007: 439), çalışmasında kimyasal ilaç ve gübrelerin organik tarımda kullanılmasının yasaklandığını vurgulamıştır. Böylece doğal üretimin insanlara ve doğaya zararı olmamaktadır. Organik ürünler, tohumun toprakla buluşmasından itibaren birçok denetim ve kontrol aşamasından geçerek soframıza gelmektedir. Hiçbir kimyasal kullanmadan sağlıklı ve kaliteli gıda üretmek amacıyla organik tarım yapılmaktadır.

Aydın (2012: 47), "Sağlıklı Nesiller İçin Önce Sağlıklı Tohum" başlıklı çalışmasında; organik tarımı şöyle açıklamıştır: yanlış uygulamalardan dolayı ekosistemde bozulan doğal

dengeyi tekrardan kazanmaya yönelik, çevreye ve insan hayatına zararı olmayan üretim tekniklerini içeren, toprakta sürekli bir verimlilik hedefleyen, bitkileri korurken biyolojik metotları öneren, üretilen ürünün miktarında değil kalitesinde artış olmasını amaçlayan ve tüm bunları kapalı bir sistem içerisinde yapan bir tarım yöntemidir.

Sarıyer Organik Ürün Üreticileri ve Sanayiciler Derneği, organik tarım ürününün yüksek kalitede olmasını hedeflemektedirler. Amaca ulaşmak için ekim nöbeti (münavebe/rotasyon) adı altında belirtilen organik tarım üretimi yapılacak toprağın çevresel şartları gözden geçirilerek yüksek kalitede üretim sağlayarak çeşitli kültür bitkilerinin birbirini destekleyecek ve tamamlayacak şekilde peş peşe yetiştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar (www.orguder.org.tr).

Organik tarım ürünleri birçok sertifika işlemleri ve denetimlerden geçerek üretildiği için güvenilir olarak görülmektedir. Gün geçtikçe doğal gıdalara olan talep artmıştır. Organik ürünlere olan talebin artışında, toplumun çevreye ve insana olan saygısının artmasını gösterebiliriz.

Semiz (2008:63-64), çalışmasında doğal gıdalarda olması gereken hususları şu şekilde belirtmiştir;

- Çevreye ve insanlara yararlılığı,
- Birçok yaşamsal türlerin oluşu,
- Yapay kimyevi gübre ve ilaçlar kullanmamak,
- Doğal gübre verilmesi ve toprağı dinlenmeye bırakarak verimliliği arttırmak,
- Toprağın canlı bir unsur olduğunu unutmamak,
- Bitkinin gübrelemektense toprağa gübre verilmesi,
- Alışılmış tarım yöntemleri yerine doğal metotların tercih edilmesi,
- Üretim esnasında artış, ürüne miktar olarak değil, kalitenin yükseltilmesi olarak hedeflenmelidir.
- Teknolojik uyarı sistemlerinden faydalanılması,
- Sorunların birincil olarak içindeki kendi olanaklar ve metotlar ile çözülmesi,
- Tarladaki hastalıkların ve yabancı otların önlenmesi doğal, fiziksel ve sağlığa uygun şekilde yapılması,
- Ekosisteme uygun, uzun ömürlü ve dayanıklı, tohum ve bitki türlerinin seçilmesi,
- Bitkilerin ve toprağın gücünü artırıcı metotların benimsenmesi.

2.2. Organik Tarımın Amaçları

Sancaktar (2019:11), çalışmasında organik tarım üretimi, insan ve çevreye dost olarak, yüksek miktarda üründen çok, nitelikli ürün almayı, olmayı hedeflemektedir.

Demir ve Gül (2004:1), "Organik Tarım" başlıklı çalışmasında organik tarımda asıl amacının, insanların tükettiği her türlü besin, gıda ve kullanmış olduğu her türlü giyinme maddelerinin insanların sağlığını olumsuz etkilemeyecek veya en az zarar verir şekilde, sürekli bir şekilde üretilmesi olduğunu belirtmiştir.

Sayın, (2002:4), "Dünya, AB ve Türkiye'de Organik Tarıma Yönelik Gelişmeler ve İzlenen Politikalar" başlıklı çalışmasında organik tarımsal üretimin amaçlarını şu şekilde sıralamıştır:

- a) Bitkinin, hayvanın, insanın sağlığının ve çevrenin korunması,
- b) Doğanın toprak yapısının korunmasıyla erozyonu, çöl ve bataklık oluşumunu engellemek,
- c) Tabiatın kalıtsal çeşitliliğinin devamını sağlamak,
- d) Toprak-insan-bitki-hayvan-çevre arasındaki bozulan ilişkileri yeniden kurmak,
- e) Tarım üretimi sırasında ortaya çıkan kirliliği engellemek,
- f) Yapay kimyevi girdilerde toprak üstünde oluşabilecek tehditlerin önüne geçmek,
- g) Doğanın sahibi şekline, çevre ile uyum içinde çalışmalarını sürdürmek,
- h) Tarım üretiminde elimizden geldiğince bölgede bulunan kaynaklardan faydalanmak,
- i) Üretimde planlama ile en fazlasından, gerekli ölçüde ve en iyi kalitede besin elde etmek,
- j) Hayvansal ve bitkisel üretimde birleştirme yapılarak, karşılıklı fayda sağlamak suretiyle desteklenmelerini sağlamak,
- k) Üreticilerin güvenilir bir ortamda çalışmasını ve gerekli ücretin sağlanması,
- l) Tarımda üretim sosyolojik, çevresel ve ekonomik yönden birlikte değerlendirilmelidir.

2.3. Organik Tarımı Olumlu ve Olumsuz Etkileyen Faktörler

2.3.1. Organik Tarımı Olumlu Yönde Etkileyen Faktörler

Sancaktar (2019:12), çalışmasında üreticiler açısından, organik ürünlerin geleneksel ürünlere göre daha yüksek fiyata satılması ve organik tarım üretiminde sözleşmeli üretim yöntemi kullanılmasından dolayı, organik tarım daha getirisi yüksek ve karlı görülmektedir.

Kurğa ve Erdal (2014:10) 'a göre organik tarımın avantajları şunlardır:

- Organik üreticinin geliri ürettiği ürüne de bağlı olarak artmaktadır.
- Üreticinin tüm ürününün alınması sözleşmeli tarım yöntemiyle garanti altındadır.

- Organik ürünlerde ihracat değeri diğer ürünlerden % 20 oranında daha fazladır.
- Organik ürünlerde ihracat, tarım ürünlerinde fazladan kapasite oluşturmaktadır. İhracat edilen ürünle daha önceden erişilemeyen ürünler tüketicilerle buluşur.
- Ziraat mühendislerine yönelik, gerekli donanım isteyen ekolojik tarım modeli yeni iş alanları oluşturmuştur.

2.3.2. Organik Tarımı Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörler

Yeterli sayıda çalışanın olmaması, organik tarım hakkında yeterli bilgi ve donanımın olmaması organik tarımı olumsuz yönde etkileyen faktörlerdir. Bununla beraber organik tarım yeni bir alan olduğu için gereksinimleri fazladır.

Deniz (2009: 18), "Organik Tarım Sektör Raporu" çalışmasında organik tarımın olumsuz yönlerini şu şekilde belirtmiştir:

- a) Türkiye tarım ürünlerinin arzında her yıl dalgalanmalar görülmektedir. Dünya nüfusunun hızlı gelişmesi tüketimin devamlı çoğalmasına neden olduğundan organik tarımın uzun sürede gelişmesine neden olmaktadır.
- b) Organik ürünlerde pazarlama çok yeni veya belirlenmediği için iç piyasalarda olumsuzluklar yaşanmaktadır.
- c) Tarım üretimi yapılan arazi alanının az olması, parça veya birbirlerine kısa mesafede oluşu organik tarımı olumsuz etkilemektedir. Ayrıca kimyevi ürünler kullanan işletmelerin organik tarımın yapıldığı çevrede bulunması organik tarımı olumsuz şekilde etkilemektedir.
- d) Organik tarım üretiminin yaygınlaşmasının yeni olması sebebiyle gerekli tarım arazisinin ve iş gücünün azlığı da olumsuz faktörlerdendir.

2.4. Dünyada Organik Tarım

Organik tarım çalışmaları dünyadaki tüm ülkelerde 1940'lı yıllarda savaş sonrası başlamasına rağmen, 1972 yılında Almanya'da Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu (IFAOM) ve 1973 yılında İsviçre'de Organik Tarım Araştırma Enstitüsünün kurulmasıyla tüm dünyada uluslararası seviyeye ulaşmıştır. Ülkemiz dünyada organik tarım yapan ve organik tarım arazilerine sahip olan en büyük on devlet arasında 0,52 milyon hektarla 7. sıradadır. 2019 yılı Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu'nun (IFOAM) raporunda dünyada 187 ülkede organik tarım yapılan alanın yaklaşık 71.4 milyon hektar olduğu belirtilmiştir. Organik tarım alanlarında son yirmi yıl içerisinde artış olduğu görülmektedir. Dünyadaki tarım alanlarının %1'den daha fazla alanda organik tarım yapılmaktadır. Dünyadaki

organik tarım alanlarının %55,95'i Okyanusya, %24,5'si Avrupa, %12,7'i Latin Amerika, %10,29'i Asya, %5,28'si Kuzey Amerika ve %3,12'ü Afrika'da bulunmaktadır. Avrupa ülkeleri dünya organik tarım pazarında başta gelen ülkeler arasında ilk sırada yer almaktadır. Birleşmiş Milletler tarafından 2030 yılına kadar yoksulluğu ortadan kaldırmak, tarımsal üretimi geliştirmek, kırsal alanda yaşayan nüfusun yaşam şartlarını iyileştirmek, iklim değişikliğinin üstesinden gelmek, insanların sağlıklı yaşamlar sürebilmesi için modern bir biçimde kaliteli besin güvencesine erişirmek ve dünya ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunmak için birçok çalışma yapılmaktadır. Organik tarımın gerekliliği bu çalışmalar sayesinde açlık ve yoksulluk, iklim değişikliği, su kaynakları, sürdürülebilir üretim, tüketim ve biyolojik çeşitlilik ile ilgili hedeflere ulaşmakta önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir. 2019 yılında tüm dünyada sertifikalı olarak organik tarım yapan 187 ülke yer almaktadır. 2015 yılında bu sayı 179 iken sonraki yıllarda bu sayı giderek artmıştır. Tüm dünyada Organik tarımsal alanlarının gün geçtikçe hızlı bir şekilde arttığı görülmektedir(Hündür, 2021).

2.5. Türkiye'de Organik Tarım

Türkiye'de organik tarım; organik tarım faaliyetleri esaslarına uygun olarak üretilmiş ham, yarı mamul veya mamul haldeki sertifikalı ürün amaçlı tüm faaliyetler ve üretimde kimyasal girdi kullanmadan, üretimden tüketime kadar her aşaması kontrollü ve sertifikalı tarımsal üretim biçimi olarak tanımlanmıştır(Resmi Gazete, 2010).

Altındışli ve Aksoy (2010: 218), araştırmasında 1984 yılında yurt dışından alıcıların çekirdeksiz kuru üzüm ve kuru incir talebi ile Türkiye'deki organik tarımsal ürün üretiminin başladığı görülmektedir.

Aksoy ve Altındışli (1999: 59), ilk olarak klasik ihraç ürünlerimizden kuru incir ve çekirdeksiz kuru üzüm organik olarak Ege bölgesinde üretilmeye başlanmış ve sonraki yıllarda kayısı ve fındık da yetiştirilmiştir.

Aksoy ve Dölekoğlu (2003: 60), "Dünya'da Ve Türkiye'de Organik Pamuk Üretim Ve Ticareti" başlıklı çalışmalarında, Türkiye'de 1986 yılında yalnız 8 ürün organik olarak üretilmiş ve 2000'li yıllarda ise organik tarım ürün sayısının 95 olduğu belirtilmiştir.

Demiryürek (2004: 67), 1990'lardan sonra Türkiye'deki organik tarımsal gıda ürünlerinde iç piyasanın talebini karşılama amacıyla zincir marketler tanıtım için girişimler yapmıştır.

Üstüntaş, Aytekin ve Çalışkan (2015: 326), araştırmalarında gelişmiş ülkelerdeki tüketicilerin talepleri, Türkiye'deki organik tarım faaliyetlerini başlatmıştır. Başlayan faaliyetlerdeki amaç Türkiye'nin temel tarım ürünlerindeki ihracatın arttırılması ve yeni pazarlar oluşturulması görülmektedir.

Bakırcı (2005: 75), Türkiye'deki organik üretim, önceleri organik ürünleri ithal eden ülkelerdeki danışmanlık, sertifikasyon ve denetim işlemleri ile yapılmaya başlanmış, sonraki yıllarda Avrupa Birliğinde ve Ülkemizde yapılan düzenlemeler neticesinde yapıldığı görülmektedir.

Sancaktar (2019: 24), "Yeşil Pazarlama Kapsamında Tüketicilerin Organik Gıda Tercihlerinin İncelenmesi" başlıklı çalışmada, artan nüfus, gıda güvenliğine duyulan ihtiyacın artması, eğitim seviyesi, toplumun bilinçlenmesi gibi nedenlerle organik gıda tüketiminin Ülkemizde günden güne arttığından bahsetmektedir. Bilhassa büyük kentlerde doğal tarım ürünlerine talebin arttığı görülmektedir. Organik tarım böylece gelişmeye devam etmektedir.

Demiryürek (2011: 3), "Organik Tarım Kavramı ve Organik Tarımın Dünya ve Türkiye'deki Durumu" başlıklı çalışmada, "buğday" gibi bazı STK ve belediyelerin girişimleri ile İstanbul, Bursa, Ankara, Antalya ve Samsun gibi büyük kentlerde "%100 ekolojik halk pazarları" kurulduğunu ve faaliyet göstermeye devam ettiğini vurgulamıştır.

Aksoy ve Altındışli (1999: 59), 1992 yılında Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği'nin (ETO) kuruluş amacı Ülkemizdeki doğal tarımsal üretimi verimli olarak gerçekleştirmektir. Derneğin üyeleri arasında üreticiler, araştırmacılar, ihracatçılar ve tüketiciler bulunmaktadır.

Er ve Başalma (2013: 31), çalışmada Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği'nin (ETO) organik tarım konusunda Türkiye'de çatı görevini üstlenen, ilgili tüm kişi ve kurumları içine alan şemsiye organizasyon yapısı ile gönüllü bir kuruluş olduğunu vurgulamaktadır.

Döndaş (2013: 11), çalışmasına göre Türkiye'de organik tarım mevzuatındaki gelişmeler aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- 1991'de Avrupa Topluluğunda ekolojik tarım faaliyetleri çerçevesinde, bitkisel ürünlerin üretimi ve pazarlanmasını düzenleyen bir yönetmelik,
- 1994'de "Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik"
- 2002'de "Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik"
- 2004'de "Organik Tarım Kanunu"
- 2005'de ise "Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik" revize edilmiş
- 2012 yılında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında: organik tarımın esasları ve uygulanmasına ilişkin yönetmelikte değişiklik yapılmasına dair yönetmelik.

Sancaktar (2019: 21), çalışmada Türkiye'de organik tarımda yaşanan bazı sorunları şu şekilde belirtmiştir; organik ürünlerin fiyatının yüksek olması, tüketicilerin organik ürün hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, tüketicilerin bilgisinin ve ilgisinin arttıracak tanıtımların az olduğu gösterilmektedir.

Bozyiğit ve Doğan (2015: 33), araştırmalarında, organik ve doğal üreticilerin yaşadıkları pazarlama sorunlarını; devlet desteğinin az olması, tüketicilerin yeterli düzeyde bilgi sahibi olmaması, sertifikasyon prosedürleri ve masrafları ile ilgili sorunlar, verimin düşük olması, maliyetlerin yüksek oluşu, bazı satıcıların bilgisiz olması şeklinde belirtmişlerdir.

Türkiye bulunduğu konum ve iklim çeşitliliği bulunması itibarıyla organik tarım konusunda oldukça şanslıdır. Topraklarımızda yetişen ürün yelpazesinin genişliğine bakıldığında, iklim çeşitliliğinin avantajını da görmekteyiz. Bir diğer avantajımız ise Türkiye'nin AB pazarına yakınlığıdır.

Marangoz (2008: 135-136), çalışmasına göre Türkiye'nin organik tarım üretimindeki avantajları;

- a) Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin nüfus yapısı ve özellikle Türkiye'deki işçi ücreti göz önünde bulundurulduğunda organik tarım üretiminde çok fazla işçilik gerektiği için bu durum avantaj sağlamaktadır,
- b) Ülkemizde organik tarıma geçilmesi kimyasal maddelerin çiftçiler tarafından az kullanıldığı için organik tarıma geçmek daha kolay olacaktır,
- c) Ülkemizde doğal şartlarda çeşitli ürünlerin yetiştirilebilmesi yaşanan iklim çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır,
- d) Ülkemiz iklim şartları, su kaynakları ve toprak yapısı sebebiyle birçok ürünün bir arada yetiştirilmesi sağlanmıştır,
- e) Ülkemizde özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde ilkel yöntemler kullanılarak tarım yapıldığı için organik tarıma geçiş daha kolay olur,
- f) Ülkemiz üzüm, fındık, kayısı, incir gibi ürünlerin üretiminde dünyada lider durumdadır,
- g) Doğal enerji kaynakları mevcuttur,
- h) Ülkemizde aynı zamanda farklı hava şartlarının görülmesi nedeniyle bir yılda çeşitli ürünlerin üretilmesi,
- i) Genç nüfusun yenilikçi olmasıdır.

Ersun ve Arslan (2011: 144-145), araştırmasına göre Ülkemizin organik tarım açısından fırsatları;

- AB, Japonya ve ABD gibi hızlı büyüyen pazarlara ihracatın artması,
- AB ile ticari ilişkilerimizin iyi olması,
- Organik tarıma talebin günden güne artması,
- Bireylerin organik ürünler konusunda bilincin artması,

- Üretici Birlikleri Kanunu'nun çıkmasıyla sektörde örgütlenme geliştirilmesine fırsat sağlaması,
- Doğal ürünlerin fiyatlarının yüksek olması,
- Dünyada organik ürünlere olan talebin artış göstermesi,
- Organik tarım sektöründe iş alanlarının artması,
- Tarım turizmi ve sağlık turizmine yönelik taleplerin olması,
- Toplumun bilinçlenerek kaliteli ve sağlıklı doğal gıdalara talebin fazlalığı,
- Ülkemizin fiziki konum nedeniyle büyük ticaret merkezlerine yakınlığı,
- Yurtdışı piyasalarına ulaşımında çeşitliliğin olmasıdır.

Er ve Başalma (2013: 299-300), çalışmasına göre Ülkemizin organik tarım açısından tehditleri;

- Yurtdışı piyasalarına bağımlılığı,
- Farklı ülkelerdeki devlet desteklerinin artması,
- Klasik gıdalara kıyasla satış fiyatının yüksek olması,
- Yurtdışı pazarlarına girişinde yasal engeller olması,
- Doğanın gittikçe kirlenmesi,
- Denizin kirliliği,
- İklimlerin değişmesiyle kuraklığın artması,
- Tarımsal arazilerin amacına uygun kullanılmaması ve erozyonun artması,
- Ülkemizin gen kaynaklarının patentinin alınmaması,
- Teknolojik alanda dışarıya bağımlılığın artmasıdır.

Bakırcı (2005: 70), çalışmasında ülkemizin fiziki yapısında tarımsal arazilerin küçük ve parçalı olmasından dolayı metrekaşe alanında verimin düşük olması, bu üreticilerin gelişmesine katkı sağlayacak sermayenin de düşük olacağını belirtmiştir.

Bayram, Yolcu ve Aksakal (2007: 206), araştırmalarında Türkiye'nin organik tarımda potansiyelinin yüksek olmasını, ülkemizin fiziki konumu, coğrafi durumu, temiz yapısı, hayvansal ve bitkisel ürün çeşitliliği, iklim koşullarına uyan yerli hayvanların olması, hayvancılık bölgelerinde çayır ve otlaklara sahip olması ve genç iş gücüne sahip olmasına bağlamıştır.

2.6. Türkiye'de Organik Gıda Üretimi

Son yıllarda organik tarım dünyada hızla yayılmakta ve global organik gıda pazarı da giderek büyümektedir. Türkiye, organik tarımını ihracat potansiyeline dayalı olarak geliştiren

ülkelere tipik bir örnektir. Organik ürün üretimimizin çok büyük bir bölümü ihraç edilmektedir. İç pazarımız da giderek büyümektedir(www.tarimorman.gov.tr).

Tablo 2.1. Türkiye’de Organik Tarım Bitkisel Üretim Verileri

Yıllar	Ürün Sayısı	Çiftçi Sayısı	Yetiştiricilik Yapılan Alan (Hektar)	Doğal Toplama Alanı (Hektar)	Toplam Üretim Alanı (Hektar)	Üretim Miktarı (Ton)
2002	150	12.428	57.365	32.462	89.827	310.125
2003	179	14.798	73.368	40.253	113.621	323.981
2004	174	12.751	108.598	100.975	209.573	377.616
2005	205	14.401	93.134	110.677	203.811	421.934
2006	203	14.256	100.275	92.514	192.789	458.095
2007	201	16.276	124.263	50.020	174.283	568.128
2008	247	14.926	109.387	57.496	166.883	530.224
2009	212	35.565	325.831	175.810	501.641	983.715
2010	216	42.097	383.782	126.251	510.033	1.343.737
2011	225	42.460	442.581	172.037	614.618	1.659.543
2012	204	54.635	523.627	179.282	702.909	1.750.126
2013	213	60.797	461.395	307.619	769.014	1.620.466
2014	208	71.472	491.977	350.239	842.216	1.642.235
2015	197	69.967	486.069	29.199	515.268	1.829.291
2016	225	67.878	489.671	34.106	523.778	2.473.600
2017	214	75.067	513.981	22.148	543.033	2.406.606
2018	213	79.563	540.000	86.885	626.885	2.371.612
2019	213	74.547	502.127	3.424	505.551	3.260.997

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı (2021).

Türkiye’de son yıllarda taze meyve ve sebzeden, baklagiller, pamuk ve buğday gibi çeşitli tarla bitkileri, tıbbi ve aromatik bitkiler ve kurutulmuş meyvelere (elma, fındık, Antep fıstığı, kuru incir ve üzüm) kadar üretilen organik ürünlerin çeşidi giderek artmaktadır. Diğer yandan Türkiye’de organik bitkisel üretim verileri incelendiğinde yıllar içerisinde ürün sayısı, çiftçi sayısı, üretim alanı ve üretim miktarı verilerinde bazı yıllarda bir önceki yıla göre düşüş görülse de genel olarak yıllar itibari ile artış yaşanmıştır. Organik tarımla ilgilenen firmaların üreticilere yüksek fiyattan alım garantisi vermesi, teknik yardım ve nakdi yardımda bulunmaları, organik tarıma yönelmek isteyen üreticilere cesaret vermektedir (Tıraşçı, Erdoğan, & Aksakal, 2020, s. 2349). Bu kapsamda Türkiye’de organik tarıma ilişkin bazı veriler Tablo 2.1’te aktarılmıştır. Tablo 2.1’te görüldüğü üzere Türkiye’de organik tarım yıllar itibariyle gelişmeler göstermiştir. Öncelikle ürün türü sayısı 150’den 225’e çıkmıştır. Çiftçi sayısı büyük bir artış göstererek 2002-2019 yılları arasında 12.428’den binden 74.547’ye yükselmiştir. Yetiştiricilik yapılan alanlarda da artış görülmekte olup 2002-2019 yılları arasında 57.365 hektardan 502.127 hektara ulaşmıştır. Toplam üretim miktarı ise aynı dönemde 310.125 tondan 3.260.997 tona yükselmiştir.

Oyuryüz Şenel (2006: 56), çalışmasında Türkiye’de organik tarım sertifikalı üretim şeklinde yapılmaktadır. Organizasyonunun gerekliliklerinden dolayı üretim, organizasyon

kuruluşlarınca çiftçilere sözleşmeli olarak yaptırılmaktadır. Sözleşmeli üretimde çiftçiye sağladığı avantajlar ve dezavantajlar bulunmaktadır, demektedir.

Marangoz (2008: 17-18), çalışmasında sözleşmeli üretimdeki çiftçilerin avantajları;

- Üretimde ve verimde artış elde edilir,
- Modern tekniklere kısa zamanda ulaşılır,
- Üretimde planlanma aşamasının belirsizlikleri azalır,
- Ürününün satışında garanti sağlanır,

Hekimoğlu ve Altindeğer (2006: 11), çalışmasında sözleşmeli üretimde çiftçinin dezavantajları ise;

- Üründe fiyatın önce bilinmemesi,
- Rekabetin olmamasından dolayı alıcıya bağımlı olmak, organik tarım sermayesi sınırlı olan üreticinin alternatifinin olmaması,
- Ürünlerin alımında karşılaşılan sorunların çözüme ulaşmaması,
- Alıcı tarafından pirimin belirlenmesi.

Merdan (2007: 87), çalışmasında Türkiye’de organik tarımsal üretimde, kendiliğinden doğada yetişen kuşburnu, ahududu, kekik, böğürtlen gibi ürünlerin toplanarak ve organik olarak sunulması açısından önemine değinmektedir.

2.7. Mersin’de Organik Gıda Üretimi

Mersin; başta turuncgiller olmak üzere, domates, biber, sert çekirdekli (kayısı, şeftali, kiraz, erik vs.) meyve türlerinde üretimin ve tüketimin bolca yapıldığı bir ildir. Mersin ili 2020 yılı organik bitkisel üretim verileri incelendiğinde; 96 adet ürün çeşidi, 146 adet organik üretim yapan çiftçi sayısı, 750,73 ha üretim alanı ve 6.293,49 ton organik üretim yapıldığı görülmektedir. Mersin organik üretim için çok uygun ekolojik şartlara ve yüksek ihrac potansiyeline sahiptir(www.tarimorman.gov.tr).

Mersin Büyükşehir Belediyesi Tarımsal ve Veteriner Hizmetleri Dairesi tarafından 2021 yılında Tarsus ilçesinde Tarsus Ziraat Odası’nda ve Toroslar ilçesinde Darisekisi mahallesinde üreticilere organik tarım projesi tanıtım eğitimi verilmiştir. Proje kapsamında sertifikasyon firması tarafından 100 üreticinin kayıtları tamamlanmıştır. Projeden faydalanan organik tarım üreticilerine 250 kg/kişi organik gübre dağıtımı yapılmıştır. Üreticilerin elde edeceği organik ürünlerin Mersin Büyükşehir Belediyesi’nin açacağı üretici pazarlarında ve Mersinden Kadın Kooperatifi aracılığıyla katma değere dönüştürülerek satışa sunulacağı vurgulanmaktadır (www.mersin.bel.tr).

Tablo 2.2. Mersin’de Organik Tarım Projesi

Yerel Tohuma Destek Projeleri	Üretici Sayısı	Miktar
Organik Tarım	100	25.000 kg
Buğday Çeşitlerinin Yaygınlaştırılması ve Dağıtımı	100	5.000 kg
Yerel Ürünlerimize Sahip Çıkma (Buğday Tohumu)	13	1.625 kg
Yerel Ürünlerimize Sahip Çıkma (Nohut Tohumu)	13	1.380 kg

3. ORGANİK GIDALARDA TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI

3.1. Geleneksel Gıda Tüketicileri Ve Organik Gıda Tüketicileri Özellikleri Arasındaki Farklar

3.1.1. Organik Gıda Tüketicilerinin Özellikleri

Eti (2014: 66) , çalışmasında kadınların organik gıdalara olan talepleri, erkeklere oranla daha fazladır. Organik ürünleri tercih edenlerin demografik özelliklerini ortaya koyan birçok çalışmada, bu ürünleri genelde kadınların erkeklere oranla daha sıklıkla ve daha çok miktarda alma eğilimi sergiledi görülmektedir.

Somuncu (2016: 64-65), çalışmasında çoğunlukla çocukları olan kadınların organik ürünleri daha fazla tercih ettiği görülmektedir. Her geçen gün sağlık ve çevre bilinci arttıkça çevreci nüfusun sayısında da artış olmaktadır. 25-30 yaş aralığında olan tüketicilerin çevre bilinci açısından yaşlılara oranla daha bilinçli oldukları ortaya koyulmaktadır ve yaşlı nüfusu çok olan ülkelerde yaşlıların sağlıklı gıdalara verdikleri önemin daha da arttığını belirtmiştir.

3.1.2. Geleneksel Gıda Tüketicileri Arasındaki Farklar

Tetik (2012: 50), organik tarım üretiminde verimden çok kaliteye önem verildiğinden için alınan ürün organik olmayan ürünlere göre daha az olmaktadır. Bu nedenle organik ürünler diğer ürünlere oranla daha yüksek fiyatta satılmaktadır. Organik gıda ürünleri geleneksel ürünlere oranla daha maliyetli olduğundan dolayı gelir ve eğitim seviyesi yüksek guruplar tarafından satın alınmasından bahsetmektedir.

Genç nüfusta organik gıda tüketmeye meyil olsa da kazançlarının yetersiz olması nedeniyle organik olmayan ürünleri tükettiği görülmektedir

3.2. Organik Gıdaya Yönelik Tüketici Davranışları

3.2.1. Tercih

Tetik (2012: 51), çalışmasında organik ürünlerin geleneksel gıdalara göre tercih edilmesinin pek çok nedeni olduğunu belirtmiştir. Bu nedenler arasında, besin değerleri, sağlıktan, gıda güvenliğine kadar birçok etken gösterilmektedir. Bunların yanında tüketicilerin demografik özellikleri organik gıdanın tercih edilışinde bir etkendir. Doğal ürünlerin tüketicilerce talep edilmelerindeki sebeplerin başında çocukların sağlığına verilen önem gelmektedir. Bu

konuda ilk sırada Almanya yer almaktadır. İngiltere’de organik ürünlerin tercih edilme sebepleri için yapılmış bir araştırmada, sağlık etkeni, İngiltere’de ise %46’lık oran iken Almanya’da bu oran %70, gibi yüksek bir oran ile birinci sıralarda yer almıştır, demektedir.

3.2.2. Satın Alma

Rana ve Paul (2017: 159), çalışmasında organik gıda ürünlerinin satın alınmasında tüketiciler için birçok neden bulunmaktadır. Sağlık faktörü, çevre faktörü, kalite ve güvenlik gibi faktörlerin yanı sıra tüketicilerin eğitim, yaş ve gelir düzeyi gibi nedenler organik ürün satın alımında etkili olabilmektedir. Sağlık bilinci bazı çalışmalarda organik ürün alımında etkili olan bir faktör olarak tespit etmiştir. Sağlık bilinci arttıkça, tüketicilerin geleneksel ve organik gıdaların besinsel değerlerini anlamalarını sağladı ve bununla beraber onları organik ürün satın almaya yönlendirdiğinden bahsetmektedir.

Ayrıca, Pino, Peluso ve Guido (2012: 159), çalışmasında “sağlıklı yaşam ve aile sorumluluğu” ve “çocuklar için sağlıklı yiyecek almak”, bazı tüketicilerin organik gıda ürünleri satın almasının temel nedenleri olduğunu belirtmiştir.

Polonya’da Żakowska - Biemans’ın yaptığı araştırmada tüketicilerin organik ürün satın almasının sebebi organik ürünlerin katkı maddesiz olduğu için gıda güvenliğidir (Żakowska-Biemans, 2011: 133).

Krystallis ve Chryssohoidis (2005: 339), çalışmasında Yunanistan’da yapılan araştırmaya göre gıda kalitesi ve güvenliği tüketicilerin organik ürün tercihlerinde önemli bir faktördür, sertifikasyonun vermiş olduğu güven duygusu ve belirli ürünlerde marka adı olması önemli faktörlerdendir demiştir.

Rana ve Paul(2017: 162), çalışmasında çevre dostu, güvenilir ve besleyici gıdalar tüketmek isteyen sağlık bilinci yüksek tüketiciler için organik gıda en uygun seçenektir.

De Magistris ve Gracia (2008: 931), çalışmasında bu çalışmalardan elde edilen veriler, tüketicilerin organik gıda özelliklerine ve çevreye karşı göstermiş oldukları tutumlarının, tüketicilerin organik ürünler için karar alma sürecini anlatan en önemli etkenler olduğunu ortaya koymaktadır demektedir.

Eti(2014: 70), çalışmasında organik gıdada fiyatların belirlenmesinde tüketicilerin ödemeye hazır olduğu fiyat, gelir, eğitim seviyesi gibi faktörler belirlemektedir ve organik ürünlerin satış yerlerinin Türkiye’de genelde gelir seviyesi yüksek insanların oturdukları yerleşim yerlerinde olduğunu söylemektedir.

3.3. Satın Alma Esnasında Tüketicilerin Davranışlarını Etkileyen Faktörler

3.3.1. Tüketicilerin Organik Gıdalar Hakkında Bilgi Düzeyleri

Organik ürünlerin raf ve bekleme ömürleri kısadır. Kimyasal işlemlerden geçmedikleri için kimyasal işlemlerden geçen geçen ürünlere oranla daha çabuk bozulacaklardır. Bu sebeple tüketilen organik ürünlerin yerli üretim olması da kuvvetle muhtemeldir. Yeterli bilgi sahibi olunca tüketicilerin bu ürünleri tercih sebebi olacaktır. Dolayısıyla tüketicilerin düzeyli bilgiye sahip olması bu ürünlerin satılmasına teşvikte bulunacaktır. Bu nedenle organik tarım ile ilgili pazarlama ve bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.

Lüleci(2012: 91), çalışmasında tüketicilerin organik gıdalar hakkında bilgi düzeyinin, satın alma davranışlarını belirleyen öncelikli faktörlerden birisi ve insanların sağlığa daha çok önem vermeye başlamasının organik tüketimi etkileyen en önemli etken olduğunu anlatmıştır.

Eti(2014: 73) çalışmasında Türkiye’de tüketicilerin organik ürünleri üretim şekilleriyle, çevreyi korumasındaki rolü ve sağlık üzerindeki olumlu etkileri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarına değinmiştir.

3.3.2. Tüketicilerin Demografik Özellikleri

3.3.2.2. Cinsiyet

Organik ürünün tüketimini etkileyen faktörlerden biri de cinsiyettir. Kadınların doğal ürünleri genellikle çocuklarının sağlıklı gelişimini etkilediğinden satın almaktadırlar. Erkeklerle göre kadınlar doğal gıdaları daha güvenilir ve sağlıklı olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle erkeklerle göre kadınların doğal ürün tüketme eğilimi fazladır.

Çelikkanat (2008: 72), araştırmasında kadınların erkeklere kıyasla, doğal gıdalara pozitif bakmaktadır. Sarıkaya (2007: 123), ayrıca kadınların markayı da önemsediklerini vurgulamıştır.

Araştırmaların birçoğunda erkeklere göre kadınlar doğal gıdaları tüketmeye daha yatkın olduğu görülmüştür. Varoğlu ve Turhan (2016: 193)’nın Sakarya İl’inde yaptığı bir çalışmasında elde edilen bulgulara bakıldığında, kadınlar (%53.08) erkeklere (%44.31) oranla doğal ürünlere daha fazla bütçe ayırabileceklerini belirtmişlerdir. Olivas ve Bernabéu (2012:287)’nın, İspanya’da yaptıkları bir çalışmada, kadınların erkeklere göre sağlıklı beslenme konusunda daha bilinçli olduklarını, sağlıkları konusunda, katkı madde içermeyen sağlıklı yağları tüketme, yeterli kırmızı et ve taze meyve ve sebze tüketimi konularında daha alakalı davrandıkları görülmektedir.

3.3.2.3. Medeni durum

Laroche, Bergeron ve Guido (2011: 511), çalışmasında kişilerin medeni durumu organik ürün tüketim anlayışını etkileyen bir faktördür. Evli insanlar daha çok çocukları için organik gıda tercih etmektedirler. Evli insanların çocukları için daha temiz bir çevreye duyarlı olduğu sonucu çıkarılan araştırmalar vardır. Yapılan bir araştırmada evli ve çocuklu olan bireylerin, çevreye dost olan ürün tercihlerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir ve bu da insanların sürdürülebilir kaynak kullanımındaki desteğin sonucu olarak görülmektedir, demiştir.

3.3.2.4. Çocuk sahibi olma

Gelir düzeyi ve yaş gibi çocuk sahibi olmak da organik ürün tercihini etkileyen kriterlerindedir. Organik gıda tüketimini etkileyen faktörlere bakıldığında genelde sağlık anlayışı, gıda güvenilirliği gibi etkenler birinci sıralardadırlar. Anneler çocuklarının daha sağlıklı beslenmesi için organik ürün tüketmelerini istemektedir.

Laroche, Bergeron ve Guido (11: 511), araştırmasında evli ve çocuk sahibi bireylerin kötü çevre şartlarının eşleri ve çocukları üzerindeki oluşturacağı olumsuz etkileri daha fazla önemsedikleri ve çocuk sahibi olan ebeveynlerin kendilerinden çok başkalarını düşünmeye daha çok yatkın oldukları görülmektedir demiştir.

Eti İçli, Anıl ve Kılıç(2016: 99),bir araştırma olan Eti İçli, Anıl ve Kılıç'ın çalışmalarında tüketicilerin hanedeki çocuk sayılarıyla organik ürün satın alma tercihleri arasında oransal olarak anlamlı bir fark bulunmadığı gözlenmiştir demişlerdir.

3.3.2.5. Eğitim durumu

Çelikkanat (2008: 72), yaptığı çalışmalarında eğitim düzeyinin organik ürün tercihini önemli ölçüde belirlediği görülmektedir. Diğer bir anlatımla, çevreye dost ürünlerin alınması eğitim seviyesi arttıkça aynı oranda artmaktadır.

Organik ürünlere karşı olumlu tutumun eğitim düzeyi daha yüksek olan kişilerde daha fazla olduğu, organik gıdaların üretim süreci ve yöntemleri hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyduklarını göstermektedir

Eti İçli, Anıl ve Kılı(2016: 106), çalışmasında İstanbul'da kurulan organik pazarlarda ürün satın alan tüketiciler üzerinde yapılan araştırmada, eğitim durumlarına göre organik ürün satın alma tercihleri arasındaki bağlantı önemli bir fark ayrıntıdır. Bir diğer şekilde organik ürün satın alma tercihleri eğitim seviyelerine göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir. Bu açıdan söz

konusu çalışmada eğitim durumu, organik ürün satın alma tercihlerini etkileyen faktörler yönünden önemli bir unsur olarak anlaşıldığını söylemektedir.

3.3.2.6. Gelir

Az gelirli bireylerin organik ürünlere ayıracağı bütçe düşük seviyede olacağı için bireyler organik gıdaya gereken talebi gösterememektedirler.

Akgüngör ve öte. (1999: 83), çalışmasında özellikle orta yaşlı yüksek gelirli ve sağlığında risk oluşabilecek hassas tüketici gruplarının, doğal yöntemlerle yetiştirilen ve sertifikalandırılmış gıdaları satın alma potansiyeline sahip olduğu görülmektedir.

Ülkemizde doğal gıdaların organik olmayan ürünlere kıyasla fiyatlandırması yüksektir. Ülkemizde genellikle orta gelirli toplumun olması doğal gıdalara talebin az olmasına neden olmaktadır. Organik ürün fiyatının düşürülmesi ve piyasada yerini alması açısından gerekli çalışmaların yapılması halinde doğal gıdalara talep artacaktır.

Davies, Titterington ve Cochrane (1995: 22), Kuzey İrlanda'da yapılan çalışmasında, organik gıda alımındaki en önemli faktörün tüketicinin kişisel harcanabilir gelir düzeyi olduğunu göstermiştir.

Li, Zepeda ve Gould (2007: 54), Birleşmiş Milletler' de yapılan araştırmasına göre bir ailenin organik gıda satın alıp almadığına bağlı olarak, gıda harcamaları analiz edilmiş olup gelirin, organik gıda satın alma kararını önemli ölçüde etkilemediği görülmüştür.

Akgüngör, Miran ve Abay (2010: 312), şehirlerde yaşayan tüketicilerin tercihleri ve organik gıdalar için ödeme yapma istekleri üzerine Türkiye'de yapılan bir çalışmada, eğitimin ve yüksek gelirin bireylerin organik ürün alımlarına olan ilgisini arttırdığını ortaya koymaktadır.

Torjusen ve öte. (2004: 87), İtalya'nın güney kıyılarında yapılan çalışmaya göre, üretim ülkenin güneyinde ve adalarda yoğunlaşırken, tüketim; şehirlerde ve gelir seviyesinin yüksek olduğu İtalya'nın kuzey kesiminde artış göstermektedir.

3.3.3. Organik Gıda Tüketicisi Davranış Faktörleri

Organik gıda satın almayı etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Schifferstein ve Oude Ophuist (1997: 120), tüketici araştırmasında, organik gıda satın alma nedenlerini, sağlık ve gıda güvenliğini olarak görmüştür.

Aydın Eryılmaz, Kılıç ve Başer (2018: 238), araştırmalarında tüketici davranışlarında etkili olan faktörleri, doğanın korunması ve hayvanlar gibi etik konularla ilgili endişeler olduğunu belirtmiştir.

Hjelmar (2011: 336), çalışmasında etik düşünceler, sağlıkla ilgili konular, çevre ve kalite konularının organik gıda satın alırken tüketiciler için önemli bir faktör olduğu sonucuna varmıştır.

Özer Canarslan ve Yılmaz Uz (2019: 472), araştırmasında hamile ve anne olan tüketicilerin organik gıdaların sağlığa faydalı olduğu ve besleyici oldukları ve organik gıdalara ilişkin en çok kabullendikleri bilgilerin tüm organik ürünlerin sertifikalandırılması gerektiği düşüncesindedirler.

Çelik (2013: 103), çalışmasında organik gıda tüketicilerinin, doğal gıdaların geleneksel ürünlere göre daha sağlıklı olduğuna inancında ve doğal ürünlerin tadının klasik ürünlere daha iyi olduğuna inandıklarından bahsetmektedir.

Özer Canarslan ve Yılmaz Uz (2019: 472), araştırmalarında organik gıda tüketimini olumlu yönde etkileyebilecek sebeplerin olması ve organik gıdaların popülerliğinin artmasına rağmen, organik gıda tüketiminin yeterli miktarda olmaması satın alımı engelleyen faktörlerin olduğunu göstermektedir.

Tüketicilerin doğal ürün tüketiminde etkili olan faktörler aşağıda açıklanmaktadır.

3.3.3.1. Sağlıklı Yaşam

Dünyada nüfusun her geçen gün artmasıyla üretim tüketimi karşılama yeterli değildir. Tarım ürünlerinde verimi arttırmak amacıyla kimyasal hormon ilaçları ve bir takım zirai katkı maddesi kullanılmaktadır. Kullanılan bu kimyasal ilaçların ürünlerin üzerinde kalıntıların oluşturması tüketicilerin sağlığında endişe duymalarına neden olmuştur. Tüketiciler doğal tarım ürünlerinin klasik ürünlere göre sağlık açısından daha yararlı olduğunu düşüncesindedirler. Sağlık sorunlarının giderek artması organik ürünlere olan talebi arttırmıştır. Organik gıdaların sağlıklı ve besleyici oluşu tüketicilerin tercihini etkilemektedir.

Bayraktar (2010: 75), "Tüketicilerin Sağlıklı Yaşam Tarzını Benimseme Düzeyleri ile Demografik Özellikleri Ve Spor Hizmetleri Satın Almaları Arasındaki İlişki" başlıklı çalışmasında sağlıklı yaşam tarzını; insanların sağlığını, davranışlarını, günlük aktivitelerini etkileyen ve sağlık statüsüne uygun davranışları seçerek düzenlemesi olarak tanımlamaktadır. Bireylerin sağlıklı kalmak ve hastalıklardan korunmak için inandığı ve uyguladığı davranışların bütününe sağlık davranışı olarak açıklamıştır. Bireylerin bütün bu davranışlarını tutum haline dönüştürmesi, sağlıklı yaşamı sürdürebildiği ve sağlık durumunu daha iyi bir seviyeye getirebilir. Daha sağlıklı bir yaşam tarzının olması veya sağlığın geliştirilmesi ile herhangi bir hastalığı önlemeye yönelik olmadığını, bireylerin kendi sağlık ve iyilik durumunu daha da iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

Bahn, Granzin ve Wright (2001: 58), araştırmalarında bireylerin sağlıklı yaşamında, beslenme, sağlık hizmeti, sağlık bilgisi zihinsel ve fiziksel sağlık ile ilgili seçimlerine göre Őekillendiđini belirtmiştir.

elik (2013: 98), “Kimler, Neden Organik Gıda Satın Alıyor? Bir Alan Araştırması” başlıklı çalışmasında organik gıdada birçok tüketicici için bir kalite lt sağlıklı olarak algılanması olduğunu ve tüketicilerin organik gıdaların daha besleyici olduğuna inandiğını göstermiştir.

Akgüngör ve öte. (1999: 58), çalışmasında tüketicilerin büyük bir kısmının zirai ilaç, hormonlar ve kimyasal maddelerin kalıntıları nedeniyle ileri yaşlarda sağlıklarının bozulacağı düşüncesinde olduklarını belirtmiştir. Bu düşünceye sahip tüketiciler sağlık endişesi nedeniyle organik tarım ürünleri tercih etmektedirler.

Ismail ve Fun (2003: 31), araştırmalarında çoğu tüketicinin, doğal yöntemlerle yetiştirilmiş sebze ve meyvelerin klasik ürünlere kıyasla kaliteli, besleyici ve sağlıklı olduğunu düşündüğünü vurgulamaktadır.

3.3.3.2. Kalite standartları

Bir ürünün kaliteli olması gıda sektöründe en önemli etkindir. Bunun nedeni tükettiğimiz gıdaların kalitesi insan sağlığını büyük ölçüde etkilemektedir. Tarımda kullanılan kimyasal hormonlar insanlarda özellikle obeziteye neden olabilmektedir. Bu nedenle bireyler kaliteli ürünleri satın almaya zen göstermelidirler. Her geçen gün insanların sağlığına daha çok önem verdiği göz önünde bulundurularak organik gıdalarda kalite standartlarının arttırılması hedeflenmelidir.

Organik gıdalarda uluslararası kabul görmüş bir kalite standardının olması tüm dünyadaki ülkelerin birbirleriyle ticari ilişkilerinin de artmasına neden olabilecektir. lkeler arası ticaret geliştikçe genel bir kalite standardının olması zorunluğu doğmuştur. Uluslararası piyasada şirketin kalite standartlarına uymaması pazar payının azalmasına neden olabilmektedir.

Kalite standartlarına uyarak üretim yapan firmalara organik gıda sertifikaları verilebilmektedir. Sertifikası olmayan ürünler hiçbir suretle sertifikalı organik rnmş gibi satışa çıkarılamaz.

3.3.3.3. Gıda güvenliği

Gülse Bal, Gktołga ve Karkacıer (2006: 10), çalışmalarında güvenli gıdayı, tüketime uygun ve besin değerini kaybetmemiş gıda maddesi olarak tanımlamasının nedenini kimyasal, fiziksel ve mikrobiyolojik özellikleri olduğunu belirtmiştir.

Koçak (2007: 136), çalışmasında güvenilir ürünü, insanların tüketmesinde bir sorun olmayan, sağlıklı olan ve vitamin değeri uygun olan gıda maddesi olduğunu belirtmiştir.

Ustaahmetoğlu ve Toklu (2015: 201), çalışmalarında organik olmayan madde içermemesi veya üzerinde kalıntı bulunmaması organik gıdanın güvenli olduğunu gösterdiğini savunmuşlardır.

Tosun ve Kaya (2010: 48), araştırmalarında organik gıdaların, klasik ürünlere nazaran bireyler açısından daha güvenilir, vitaminli ve içinde zararlı kimyasallar barındırmayan ürünlerin olduğunu belirtmişlerdir.

Toplumların güvenilir gıdaya daha çok yönelmelerinin nedenlerinden biri de hayvanlarını hastalıklardan korumaktır. Güvenli gıdalar uluslararası mevzuat ve yönetmeliklerle birlikte yasal düzenlemeler sayesinde benimsenmeye çalışılmıştır.

Yee, Yeung ve Morris (2005: 844), çalışmalarında gıdaların güvenilirliği ile ilgili endişelerin sağlığa faydalı ürünlerin talebi arttırdığını belirtmişlerdir. Organik gıdaların klasik gıdalara göre daha sağlıklı olduğu düşünülmektedir. Tarımda kullanılan her türlü kimyasal gübreler, ilaçlar ve koruyucu maddeleri gıdaların üzerinde sağlığa zararlı kalıntılar bırakabilmektedir.

Magkos, Arvaniti ve Zampelas (2006: 23), çalışmalarında organik sebze ve meyvelerin klasik yetiştirilmiş ürünlere göre daha az zirai ilaç kalıntıları içerdiğini düşünmektedirler. Organik tarım yapılan arazinin çevresinde yetiştirilen ürünler de organik tarımı etkileyebilmektedir. Şöyle ki zirai ilaç kullanılsa da yakın çevrede yetiştirilen inorganik tarımdan hava yoluyla ilaç kalıntıları organik ürünlere bulaşabilmektedir. Böylece doğal ürünlerde de az da olsa zirai ilaç kalıntısı bulunabilir.

Magkos, Arvaniti ve Zampelas (2003: 211), çalışmalarında genellikle organik tarım ürünlerinin klasik ürünlere göre daha güvenilir olduğunu belirtmişlerdir.

3.3.3.4. Etik kimlik

Doğal gıdalar insanlara ve çevremize faydalı olduğundan tabiata zararı olmamaktadır. Böylece doğal ürünlerin etik olduğu konusunda toplum olumlu düşünülmektedir. Fakat organik gıdaların üretimi aşamasında gerekli tedbirler alınmadığında etik kurallara uyulmadığı görülmektedir. Bu da beraberinde birçok soruna neden olmaktadır. Organik gıdalar mevzuata uygun üretilmediğinde ortaya çıkan ürünün organikmiş gibi piyasaya sürülmesi etik sorunların sadece biridir.

Rana ve Paul (2017: 158), araştırmalarında etik meselelerin, çevrenin ve hayvanların refahındaki kaygıları sebebiyle toplumun davranışını etkilediğine inanıldığı için önemli faktör olduğu sonucuna varmışlardır.

Organik gıdaların satışı sırasında bazı etik sorunlar olabilmektedir. Organik ürünlerin fiyatının belirlenmesinde paketleme ve sertifika işlemleri maliyetleri etkilemektedir.

Lüleci (2012: 105), çalışmasında organik gıdaların kendine has özellikleri nedeniyle paketleme ve sertifika işlemlerinin maliyetinin haricinde şirketlerin yüksek oranda kar marjı uygulaması bu ürünlerin fiyatlandırılmasında bir takım etik sorunların oluşabileceğini savunmuştur.

Etik sorunların bir diğeri de komisyoncuların organik ürün fiyatlarını arttırmak için piyasadaki mal miktarını azaltarak karını arttırmalarıdır.

3.3.3.5. Çevre bilinci

Bakırcı (2005: 74), çalışmasında ülkelerde üreticilerin ve tüketicilerin bilinçlendirilerek, çevreye yararlı yöntemler kullanılarak ve toplumun sağlığını bozmadan tarım ürünleri üretim ve tüketim yapılması vurgulanmaktadır.

Erten (2004: 4), araştırmasında çevre eğitiminin, çevre biliminin öğretilmesi sayesinde doğaya karşı davranışlarının geliştirilmesi ve bu tutumların da hayata geçmesini sağladığını belirtmiştir. Çevre eğitimi sayesinde üreten ve tüketenler çevresel problemlerin giderilmesi konusunda daha duyarlı olacaktır.

Çevresel problemlerin giderilmesi için hem üreticilerin, hem de tüketicilerin daha duyarlı olması gereklidir. Organik ürünleri tercih eden tüketiciler duyarlı satın alma yaptıkları zaman, buna bağlı olarak üretici şirketler de doğaya zarar vermeyecek üretim yapma zorunluluğunda olacaklardır.

Yılmaz, Çelik ve Yağizer (2009: 2), araştırmalarında bilinçli tüketicilerin organik ürünleri klasik ürünlere tercih etmesi, piyasalarda doğal ürünlerin sürekliliğini ve doğal olmayan ürünlerin de piyasadaki kalkmasını sağlayarak firmaların üretim şeklinin değişmesine neden olacağını öngörmüşlerdir.

Toplumun doğaya karşı sorumluluklarının bilincinde olmaması çevreye olan saygınlığın azalması, üretim yapan şirketlerin çevreye zararını arttırmaktadır.

3.3.3.6. Fayda

Doğal gıdalarla beslenmenin faydalı olduğu pek çok çalışmada görülmektedir. Araştırmalarda organik ürünlerin lezzetinin daha iyi, sağlığa faydalı, çevreye uyumlu ürünler olduğu, klasik ürünlere göre daha kaliteli oluşu vurgulanmıştır.

Özer Canarlan ve Yılmaz Uz (2019: 458-459), çalışmalarında organik gıdaların, sağlık, güvenilirlik ve doğaya faydalı olduğu kadar bireylerin de bu ürünlerin besin değerlerini yüksek bulduklarını savunmaktadır.

Çelik (2013: 96), araştırmasında organik gıda alma nedenlerini, sağlığa faydalı olması, çevreye karşı duyarlı olması, kimyasal madde içermemesi ve tadı olduğunu savunmuştur.

Mohsen ve Dacko (2015:1708), organik gıdaların, daha sağlıklı, lezzetli, çevre dostu, daha yüksek besin değeri, hayvanların huzuru ve daha güvenilir yiyecekler dahil olmak üzere satın almada ve tüketimde fayda sağladığı görüşündedirler.

3.3.3.7. Engel

Ülkemizde doğal tarım ürünlerinin tüketilmesini engelleyecek birçok faktör bulunuyor. Organik gıdaların raf fiyatının organik olmayan ürünlerden daha fazla oluşu en büyük sorunlardan biridir. Alım gücünün az olması sebebiyle de organik ürünler çok fazla talep edilememektedir.

Özer Canarlan ve Yılmaz Uz (2019: 461), çalışmalarında bireylerin gelirinin, alım gücündeki payı büyük olduğundan, ürünlerin fiyatının satın almayı engellediği görüşündedirler.

Organik tarım ürünlerinin çok zor bulunması, tüketimin de azalmasına neden olmaktadır. Organik ürünlerin azlığı pazar oluşumunun da yavaş olmasına neden olduğundan, pazarlar daha çok büyük şehirlerde varlığını göstermektedir. Bütün bunlar organik tarım ürünlerine ulaşılmasını güçleştirmektedir. Ayrıca doğal ürünlerin satış yerlerinin az olması da ulaşılabilirliğe engel bir durumdur. Doğal gıda ürünlerinin reklamlarının olmaması ve tüketicilerdeki organik ürün bilgisinin yetersizliği tüketimi ve satışı azaltmaktadır.

3.3.3.8. İnanış

Sancaktar (2019: 69), yaptığı araştırmalarda doğal ürün tüketenlerin organik gıdaların daha yararlı, sağlıklı ve etik yönünden faydalı olduğu düşünülmekte ve fiyatların da geleneksel ürünlere kıyasla fazla maliyetli olduğuna inandıkları görülmüştür.

Żakowska-Biemans (2011), Polonya'daki araştırmasında; ankete katılanların doğal ürünlere yönelik inançlarında sosyo-demografik özellikleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığı, fakat genç yaştaki tüketiciler doğal ürünlerin üretilmesi aşamasında etik kurallara uyulduğu inancının daha fazla olduğu görülmektedir.

Zagata (2012: 83-84,88), Çek Cumhuriyeti'ndeki çalışmasında; tüketicilerin doğal ürünlerden daha fazla besin değerinin ve vitaminin olduğu, sağlığımıza daha çok faydalı olması

inancında oldukları görülmekte olup, bunların sonucunda doğal yöntemlerle ürünlerin maliyetinin fazla olduğu inancına sahiptirler.

Ahmad ve Juhdi (2010: 105), Malezya'daki araştırmasında, tarımsal ürünlerde kullanılmakta olan çeşitli kimyasalların (ilaç, gübre gibi) artmasıyla birlikte doğaya verilen zararların çok büyük olduğu görülmüştür. Bu durum çevreyi korum düşüncesini ortaya çıkarmış ve organik gıdaların doğaya zarar vermediği inancı ile toplum tarafından her türlü gıda faaliyetinin desteklendiği vurgulanmıştır.

4. MERSİN İLİNDEKİ ÇEŞİTLİ DEVLET KURUMLARINDA GÖREV YAPMAKTA OLAN PERSONELİN SAĞLIKLI YAŞAMI BENİMSEME VE ORGANİK TARIM ÜRÜNLERİ SATIN ALMA DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

4.1. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın sonucunda tüketicilerin organik ürün tercihlerinin belirlenmesi ile ne kadar sağlıklı beslendiklerinin farkındalığının oluşturulduğu, sağlıklı organik gıdanın nasıl olduğu hakkında kendilerini yeterli bilgiye sahip olup olmadıkları, organik gıdaların nasıl üretildikleri ve nasıl işlem gördükleri gözlemlenmektedir.

4.2. Teorik Çerçeve ve Hipotezler

Yapılacak olan tez çalışmasının teorik çerçevesini, Memurların Sağlıklı yaşam biçimini benimseme düzeyleri ve Organik Ürün satın alma davranışları ve bu konularla ilgili olarak verilecek genel bilgilerin yanı sıra, gene bu konularla ilgili daha önce Türkiye’de geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmış olan 2 tane Likert tipi ölçeğin birbiriyle ve bireylere ait Demografik değişkenlerle olan ilişkilerinin, istatistik yöntemlerle incelenmesi oluşturacaktır.

Bu bağlamda oluşturulacak bazı araştırma hipotezleri aşağıda yer almaktadır:

H₁: Memurların Sağlıklı yaşam biçimini benimseme düzeyleri ile Organik Tarım ürünleri satın alma davranışları arasında istatistik önemli bir korelasyon vardır

H₂: Memurların Yaşlarının, Sağlıklı Yaşam biçimini benimseme ve Organik tarım ürünleri satın alma davranışları üzerine istatistik önemli bir etkisi yoktur

H₃: Memurların Yaşlarının, Sağlıklı Yaşam biçimini benimseme ve Organik tarım ürünleri satın alma davranışları üzerine istatistik önemli bir etkisi yoktur

H₄: Memurların Gelirlerinin, Sağlıklı Yaşam biçimini benimseme ve Organik tarım ürünleri satın alma davranışları üzerine istatistik önemli bir etkisi vardır

H₅: Memurların Çocuk sahibi olmalarının, Sağlıklı Yaşam biçimini benimseme ve Organik tarım ürünleri satın alma davranışları üzerine istatistik önemli bir etkisi vardır

H₆: Memurların Branş gruplarının Bireylerin Yaşlarının, Sağlıklı Yaşam biçimini benimseme ve Organik tarım ürünleri satın alma davranışları üzerine istatistik önemli bir etkisi yoktur.

4.3. Araştırma Metodolojisi

Araştırma Saha araştırmasına dayalı, nicel bir çalışma olup, populasyon çerçevesi olarak Mersin ilinde çeşitli kurumlarda görev yapmakta olan memurlar belirlenmiştir. Bu bireylerden anket yöntemi ile toplanması hedeflenen birincil veriler, çalışmanın ana materyalini oluşturacaktır.

Çalışmada yer alacak olan ankette iki ana ölçek olarak, her ikisi de 5 seviyeli Likert ölçekli; Sağlıklı Yaşam Biçimini Benimseme Ölçeği II ve Organik Tarım Ürünleri Tüketim Eğilimi ölçekleri kullanılacak, bunun yanı sıra, temel demografik sorular ve bu tez çalışması için hazırlanan ve her iki ölçekte yer alan davranışları etkileyebileceği düşünülen sorular da ankette sorulacaktır.

4.3.1. Sağlıklı Yaşam Biçimini Benimseme Ölçeği II

Sağlığı Geliştirme Yaşam Biçimi Ölçeği 1996 yılında Walker ve arkadaşları tarafından tekrar çalışılarak revize edilmiş ve Sağlıklı Yaşam Biçimini Benimseme Ölçeği II olarak adlandırılmıştır(Bayraktar, 2010: 88). Ölçek 32 madde ve altı alt boyuttan oluşmaktadır.

Ölçeğin ilk versiyonunda yer alan kişiler arası destek alt boyutu:

- Kişiler arası ilişkiler
- Egzersiz,
- Fiziksel aktivite,

Kendini gerçekleştirme alt boyutu ise:

- Manevi gelişim
- Olarak yeniden adlandırılmıştır.

Altı alt Boyut aşağıdaki tabloda yer almıştır:

Tablo 4.1. Sağlıklı Yaşam Biçimini Benimseme Ölçeği II

Alt Boyutlar	Soru Sayısı	Soru Numaraları
Manevi Gelişme	5	10-14-18-22-32
Sağlık Sorumluluğu	5	3-8-20-28-31
Fiziksel Aktivite	5	4-12-17-21-24
Beslenme	5	2-7-16-23-27
Kişiler Arası İlişkiler	6	1-6-11-15-26-30
Stres Yönetimi	6	5-9-13-19-25-29

32 maddeden oluşan ölçeğin genel puanı, sağlıklı yaşam biçimi davranışları puanını vermektedir. Ölçeğin tüm maddeleri olumludur.

Derecelendirme 4' lü likert şeklindedir: Hiçbir zaman (1), Bazen (2), Sık sık (3), Düzenli olarak (4).

Bu durumda bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 32; en yüksek puan ise 128 olmaktadır.

Sağlık sorumluluğu: Bireyin kendi iyilik hali için aktif olarak sorumluluk hissetmesidir. Kendi sağlığına özen göstermesi, sağlık hakkında bilgilenmeli, gerekli olduğunda profesyonel bir yardıma başvurabilmesidir.

Fiziksel aktivite: Hafif, orta ve ağır egzersizleri düzenli olarak uygulamayı kapsar. Günlük yaşamın bir parçası olarak planlı bir şekilde yürütülür.

Beslenme: Bireyin öğünlerini seçme, düzenleme ve yiyecek seçimindeki değerini belirler.

Manevi gelişim: İç kaynakların gelişimi üzerine odaklanır. Gelişme, ilişki kurma ve aşılma ile gerçekleşebilir. Aşılma, iç huzuru sağlar, kim olduğumuz ve yaptığımız şeyin dışında daha başka yeni deneyimler için fırsat sağlama olasılığını yaratır. İlişki kurma, evrenle ilişkide olma ve uyum içinde olduğunu hissetmedir. Gelişme, yaşamdaki amaçlar için çalışma, iyilik durumuna yönelik bireyin gücünü en üst düzeye çıkarmasıdır

Kişilerarası ilişkiler: Başkaları ile olan ilişkilerdir, nedensel gereklilikler dışında anlamlı bir ilişki kurabilmek için iletişimi kullanmayı gerektirir. İletişim sözel ve sözel olmayan mesajlarla düşünceleri, duyguları paylaşmayı içerir.

Stres yönetimi: Gerilimi azaltmak ya da etkin bir şekilde kontrol edebilmek için bireyin fizyolojik ve psikolojik kaynakları belirleyebilmesi ve harekete geçirebilmesidir (Bahar ve ark. 2008)

4.3.2. Organik Tarım Ürünleri Tüketim Eğilimi Ölçeği

- Bu çalışmada kullanılacak olan Organik Tarım Ürünleri Tüketim Ölçeği, H. S. Eti'nin (Namık Kemal Ün.2014), tez çalışmasında kullanılan ve gene aynı tez çalışmasında konuyla ilgili önceki çalışmalardan derlenmiş organik tarım ürünleri tüketimiyle ilgili ölçeklerden oluşan genel bir Organik gıda tüketimi ölçeğidir. Bu ölçekte, organik tüketimi ile ilişkili olabilecek faktörler karışık halde verilmiş önermeler halinde yer almaktadır.
- Bu faktörler ürün ilgilenim düzeyi, reklama karşı tutum, ürün özellikleri, fiyat, çevreyle ilgili tutum, yaşam şekli olarak belirlenmiştir.
- Bu kısımda ürün ilgilenim düzeyi ile ilgili önermeler *Handbook of Marketing Scales* (1999:184) isimli kaynak kitapta yer alan Schneider ve Rodgers'ın "Önem" Alt-ölçeği'nden (1996) yararlanılarak hazırlanmıştır.
- "Reklama karşı tutum" ve "Yenilikçilik" özelliği ile ilgili önermeler de Fotopoulos ve Krystallis'in (2002) çalışmalarında kullandığı ölçek adapte edilerek hazırlanmıştır.

- Anketteki ekolojik tutum ile ilgili soruların hazırlanmasında Maloney, Ward ve Braucht (1975) tarafından geliştirilmiş olan ve Ling-Yee'nin çalışmasında da (1997:45) kullanılmış olan "Ekolojik Tutumlar ve Bilgi Düzeyi" (*Ecological Attitudes and Knowledge Scale*) ölçeğinden faydalanılmıştır. Bu kısımdaki sorular 35 maddeli 5'li Likert tipinde hazırlanmıştır (1= kesinlikle katılmıyorum, 2= katılmıyorum, 3= ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4= katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum).

Tablo 4.2. Organik Tarım Ürünleri Tüketim Eğilimi Ölçek alt boyutları

Alt Boyutlar	Soru Sayısı	Soru Numaraları
Ürün İlgilenim Düzeyi	5	4-17-21-30-34
Reklama Karşı Tutum	2	6-25
Ürün Özellikleri	8	2-5-12-14-15-18-28-29
Fiyat	4	3-20-22-33
Çevreyle İlgili Tutum	4	13-19-24-32
Yaşam Şekli	12	1-7-8-9-10-11-16-23-26-27-31-35

Ürün İlgilenim Düzeyi: Ürünlerinin içeriği ile ilgili bilgilerin edinilmesi (üretim yöntemi, içerdiği kimyasal bileşikler vb.), satın alma esnasında ayrılan zaman, satın alma öncesi yapılan araştırmaları kapsayan alt boyut maddelerinden oluşur.

Reklama Karşı Tutum: Ürün ile ilgili gelen bilgilendirme mesajlarına karşı tutum, ürün ile ilgili yapılan reklamların ürüne olan güven üzerindeki etkilerinin değerlendirildiği maddelerden oluşan alt boyuttur.

Ürün Özellikleri: Satın alınacak olan ürünün dış görünüşü, kokusu, markası, ambalajı, kıvamı gibi çeşitli fiziksel özelliklerini içeren maddelerden oluşmaktadır.

Fiyat: Bireylerin organik ürün satın alma kararlarında ürün fiyatının etkisini ölçen maddelerden oluşan alt boyuttur.

Çevreyle İlgili Tutum: Bireyin çevre ile ilgili tutum, davranış ve düşüncelerinin organik tarım ürünleri satın alımına yönelik eğilimleri üzerine olan etkilerini ölçme amacı taşıyan ölçek maddelerinden oluşan alt boyuttur.

Yaşam şekli: Bireyin beslenme alışkanlıklarını (mekansal ve zamansal olarak), sağlıklı yaşama verdiği önemi değerlendiren maddeler içeren alt boyuttur.

4.4. Örneklem

Yapılacak olan çalışmada örneklem grubu olarak Mersin ilinde çeşitli kurumlarda görev yapmakta olan memurlar belirlenmiştir. Örneklem hacmi ise:

$$n = \frac{N \cdot s \cdot t_{\alpha, sd}^2}{(N-1) \cdot d^2}$$

Formülüne istinaden oluşturulmuş olan ve 1. Tip hata payı ve populasyon (evren) büyüklüğüne göre çeşitli örneklem sayıları hesaplanmış olan aşağıdaki tabloya göre, bu çalışmada 0,05 1. Tip hata payına ve 10000 evren büyüklüğüne göre 370 – 400 kişi arasında bir örneklem büyüklüğü yer alması planlanmaktadır.

Tablo 4.3. $\alpha= 0.05$ İçin Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyüklüğü	+0.03 örnekleme hatası (d)			+0.05 örnekleme hatası (d)			+0.10 örnekleme hatası (d)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

Kaynak: Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s.50

4.4.1. Veri Kaynakları

Çalışmanın veri kaynakları, Mersin ilinde çeşitli kurumlarda görev yapmakta olan memurlar belirlenmiştir. Bu bireylerden anket yöntemi ile toplanması hedeflenen birincil veriler, çalışmanın ana materyalini oluşturacaktır.

Bireylerin seçiminde randomizasyonun (rasgeleliğin) sağlanması için önce Tabakalı örnekleme ve sonrasında basit rasgele örnekleme teknikleri kullanılacaktır.

4.4.2. Değişkenler

Yapılacak olan tez çalışmasında bireylerin Yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durumları, meslek, gelir durumları gibi demografik değişkenlerin yanı sıra, likert ölçeklerinde yer alan çeşitli alt boyutlara ait değişkenler oluşturacaktır.

Bu ölçeklerden Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II'nin değişkenleri sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme, manevi gelişim, kişiler arası ilişkiler ve stres yönetimidir (Bahar ve ark, 2008)

Fotopoulos ve Krystallis'in (2002) çalışmasında kullanılan ve Eti (2014) tarafından Türkçeye adapte edilen Organik Tarım ürünleri satın alma davranışları ölçeğindeki değişkenler ise ürün ilgilenim düzeyi, reklama karşı tutum, ürün özellikleri, fiyat, çevreyle ilgili tutum, yaşam şekli değişkenleridir.

4.4.3. Analiz Yöntemleri

Yapılacak olan tez çalışmasında analiz yöntemleri olarak Normal dağılım yönteminden alınacak sonuçlara göre, parametrik yöntemler olarak, Student t Testi, tek yönlü varyans analizi, non-parametrik testler olarak Mann Whitney U testi ,Kruskal Wallis testi, Ki-kare analizleri, Ölçek güvenilirlik testi olarak Cronbach Alpha, Geçerlik testleri olarak Yapısal Eşitlik Modelleri, ölçekler arası ilişki modelleri için Basit Doğrusal Korelasyon ve Regresyonun yanı sıra, Alt boyutlar arası Kanonik korelasyon testleri uygulanması planlanmaktadır.

4.4.4. Sınırlılıklar

Bu çalışma, Mersin İlindeki çeşitli devlet kurumlarında görev yapmakta olan personelleri kapsadığından, özel sektör çalışanları bu araştırmada yer almayacaktır. Çalışmada karşılaştırılacak olan kamu kurumlarındaki personeller, çalışma saatleri, iş yoğunluğu, zamanın ve mekanın erişilebilirliği ile sınırlıdır.

4.5. Tüketicilerin Demografik Özellikleri

Ankette yer alan bireylere ait demografik veriler Tablo 4.4.'de belirtilmiştir.

Tablo 4.4. Ankette yer alan bireylere ait demografik veriler

		Sayı	Yüzde %
Cinsiyetiniz	Kadın	74	28,9%
	Erkek	182	71,1%
Medeni durumunuz	Evli	200	78,1%
	Bekar	56	21,9%
Çocuğunuz var mı?	Yok	65	25,4%
	Var	191	74,6%
Eğitim durumu	Lise	15	5,9%
	Önlisans	33	12,9%
	Lisans	164	64,1%
	Lisansüstü	44	17,2%

Tablo 4.4. (devamı)

Çalışma Durumunuz	Tam zamanlı	248	96,9%
	Yarı zamanlı	8	3,1%
Mesleğiniz	Polis	73	28,5%
	Memur	93	36,3%
	Öğretim Elemanı	61	23,8%
	Mühendis	9	3,5%
	Teknisyen	6	2,3%
	Büro personeli	14	5,5%
Aylık Gelir	3000 TL' den az	5	2,0%
	3001 - 5000 TL arası	26	10,2%
	5001 - 7000 TL arası	92	35,9%
	7001 - 9000 TL arası	45	17,6%
	9001 TL' den fazla	88	34,4%

Ankete toplamda 256 kişi katılmıştır. Katılımcıların %28,9'u kadın, %71,1'i erkeklerden oluşmuştur.

Ankete katılan tüketicilerin %78,1'i evli ve %21,9'u bekârdır (Tablo 4.4.).

Ankete katılan tüketicilerin %74,6'sının çocuğunun olduğu, %25,4'ünün çocuğunun olmadığı saptanmıştır (Tablo 4.4.).

Eğitim durumu verilerinde en yüksek oran %64,1 ile "Lisans", en düşük oran ise %5,9 ile "Lise" olarak belirlenmiştir (Tablo 4.4.).

Katılımcıların %96,9'u tam zamanlı, %3,1'i yarı zamanlı çalışmaktadır (Tablo 4.4.).

Ankete katılan tüketicilerin %36,3'ü memur, %28,5'i polis, %23,8'i öğretim elemanı, %5,5'i büro personeli, %3,5'i mühendis, %2,3'ü teknisyendir (Tablo 4.4.).

Aylık gelir verilerine bakıldığında, en yüksek oran %35,9 ile "5001-7000 TL", %34,9 "9001 TL'den fazla", %17,6 "7001-9000 TL", %10,2 "3001-5000 TL" ve en düşük oran %2,0 ile "3000 TL'den az" olarak belirlenmiştir (Tablo 4.4.).

4.6. Araştırma Sonucunda Elde Edilen Verilerin Analizi ve Bulgular

Araştırma kapsamında bireylerin demografik özellikleri, sağlıklı yaşamı benimseme ve organik tarım ürünleri satın alma davranışlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi yönelik veriler elde edilmiştir.

Tablo 4.5. Organik Tarım Ürünleri tüketimi anket soruları ile ilgili özet istatistikler

		Sayı	Yüzde %
Gıda Alışveriş Sıklığı	Ayda 1 kez	9	3,5%
	Ayda 2 kez	12	4,5%
	Haftada 1 kez	84	32,8%
	Haftada 2 kez	73	28,5%
	Haftada 2 kereden fazla	78	30,5%
Mutfak alışverişi ailenizde genellikle kim/kimler tarafından yapılır?	Ben	76	29,7%
	Ben ve Eşim	148	57,8%
	Eşim ve Çocuk(lar)	7	2,6%
	Herkes	22	8,6%
	Ebeveynler	3	1,2%
Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı İnternet	Evet	219	38,35%
Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı Arkadaşlar	Evet	107	18,74%
Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı Televizyon	Evet	101	17,69%
Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı Gazete / Dergi	Evet	51	8,93%
Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı Aile Bireyleri	Evet	93	16,29%
“Organik gıda” terimi size ilk olarak neyi çağrıştırıyor?	Doğal Gıda	158	61,7%
	Çevre Dostu Gıda	6	2,3%
	Sağlık	78	30,5%
	Geleneksel Yaşam	14	5,5%
Düzenli olarak satın aldığınız organik gıda ürünü/ürünleri var mı?	Hayır	60	23,4%
	Evet	196	76,6%

4.6.1. Tüketicilerin Organik Tarım Ürünü Tüketim Eğilimleri

Elde edilen veriler sonucunda gıda alışveriş sıklığına bakıldığında; en yüksek oranın %32,8 ile “Haftada 1 kez” ve en düşük oranın %3,5 ile “Ayda 1 kez” olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 4.5.).

“Mutfak alışverişi ailenizde genellikle kim/kimler tarafından yapılır?” sorusuna bakıldığında; en yüksek oranın %57,8 ile “ben ve eşim” olduğu saptanmıştır. Sonrasında %29,7 oranla tüketici alışverişi kendisinin yaptığını belirtmiştir. En düşük oran da ise %1,2 ile ebeveynlerin gıda alışverişinden sorumlu olduğu görülmüştür. Yani tüketicilerin çoğunlukla gıda alışverişini birlikte yapmayı tercih ettikleri belirlenmiştir (Tablo 4.5.).

Tüketicilerin Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı sorusuna; en yüksek oranla %38,35 ile “internet” olduğu görülmüştür. Sonrasında, %18,74 oranla “arkadaşlar”, %17,69 oranla “televizyon”, %16,29 oranla “aile bireyleri”, en düşük oran %8,93 ile “gazete/dergi” olduğu saptanmıştır (Tablo 4.5.).

“Organik gıda” terimi size ilk olarak neyi çağrıştırıyor?” sorusuna katılımcıların; %61,7’i “doğal gıda”, %30,5’i “sağlık”, %5,5’i “geleneksel yaşam”, %2,3’ü “çevre dostu gıda” olarak belirtmişlerdir (Tablo 4.5.).

Tablo 4.6. Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ile ilgili anket sorularına ait özet istatistikler

		Sayı	Yüzde %
Sağlıkta kadere inanır mısınız?	Hayır	117	45,7%
	Evet	139	54,3%
Bir fitness ya da sağlık kulübünün üyesi misiniz?	Hayır	214	83,6%
	Evet	42	16,4%
Egzersiz için özel kıyafet alır mısınız?	Hayır	140	54,7%
	Evet	116	45,3%

Katılımcıların 140 tanesi (%54,7), “Sağlıkta kadere inanır mısınız” sorusuna “Evet” cevabı vermiştir. “Hayır” cevabı verenler 116 kişidir (%45,3).

“Bir fitness ya da sağlık kulübünün üyesi misiniz?” sorusuna katılımcıların 42 (%16,4) tanesi “Evet” cevabı vermiştir. “Hayır” cevabı veren 214 (%83,6) kişidir.

“Egzersiz için özel kıyafet alır mısınız?” sorusuna katılımcıların 116 (%45,3) tanesi “Evet” cevabı vermiştir. “Hayır” cevabı veren 140 (%54,7) kişidir.

Tablo 4.7. Ölçeklerin maddelerine ait KMO test sonuçları

Ölçek Adı	Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçüsü	P değeri
Organik Gıda Tüketimi Ölçeği	0,790	P < 0,001
Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği	0,868	P < 0,001

KMO değeri verilerin faktör analitik modeli ile modellenip modellenemeyeceğine ilişkin bir ölçüt sunar. Buna göre ölçüt aralıkları Bartlett, M. S. (1950):

Ölçüt	Açıklama
$0,90 < KMO < 1,00$	Mükemmel
$0,80 < KMO < 0,89$	İyi
$0,70 < KMO < 0,79$	Orta
$0,61 < KMO < 0,69$	Zayıf
$KMO < 0,60$	Kötü

Bu tabloya göre çalışmada yer alan birey sayısı ölçek uygulaması açısından yeterlidir.

$0,00 \leq \alpha \leq 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0,40 \leq \alpha \leq 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0,60 \leq \alpha \leq 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirirdir.

$0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir (Akgül ve Çevik, 2003:435).

Tablo 4.8. Ölçeklerin maddelerine ait güvenilirlik katsayıları

Ölçek Adı	N	Madde Sayısı	Cronbach Alfa değeri
Organik Gıda Tüketimi Ölçeği (Genel)	256	32	0,806
Ölçek Alt Boyutları			
Sağlık Sorumluluğu	256	5	0,713
Fiziksel Aktivite	256	5	0,750
Beslenme	256	5	0,708
Manevi Gelişim	256	6	0,701
Kişiler Arası İlişkiler	256	6	0,706
Stres Yönetimi	256	6	0,697
Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği	256	35	0,898
Ölçek Alt Boyutları			
Ürün İlgilenim Düzeyi	256	5	0,612
Reklama Karşı Tutum	256	2	0,594
Ürün Özellikleri	256	8	0,644
Fiyat	256	4	0,605
Çevreyle İlgili Tutum	256	4	0,516
Yaşam Şekli	256	12	0,714

Ölçeklere ait güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, Organik Gıda Tüketimi Ölçeği'ne ait güvenilirlik katsayısının oldukça güvenilir (0,806), Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği'ne ait güvenilirlik katsayısının ise yüksek seviyede güvenilir (0,898) olduğu tespit edilmiştir. Ölçek alt boyutlarına ait güvenilirlik katsayıları ise genel olarak geçer seviyelerde tespit edilmiştir.

Tablo 4.9. Organik Gıda Tüketimi Ölçeği maddelerine ait ortalama ve standart sapma tablosu

	Ortalama	Standart Sapma
1. Ailemizde düzenli kahvaltı etme alışkanlığı vardır.	4,15	,98
2. Satın alacağım organik gıda ürününün görünüşü benim için çok önemlidir.	3,36	1,25
3. Hergün tükettiğim yiyeceklerin pahalı olmaması benim için çok önemlidir.	3,40	1,24
4. Satın almayı düşündüğüm organik gıda ürünlerinin içeriği ile ilgili bilgileri mutlaka okurum.	4,02	,96
5. Dışarıda yiyorsam, genelde evde hazırlanmayan değişik şeyler denemeyi severim.	3,69	1,07
6. Reklam mesajlarını genellikle bilgilendirici bulurum.	2,46	1,14
7. Hergün tükettiğim yiyecekler rahatlamamı ve sakinleşmemi sağlamalıdır.	3,64	,98
8. Satın alacağım organik gıda ürününün tadı benim için çok önemlidir.	4,10	,86
9. Satın alacağım organik gıda ürününün sağlıklı olmasına dikkat ederim.	4,29	,84
10. Sabah kahvaltılarının evde yapılmasına çok önem veririm.	4,14	,99
11. Öğün atlamadan günde üç öğün yemeğe dikkat ederim.	3,20	1,24
12. Satın alacağım organik gıda ürününün kokusu benim için çok önemlidir.	3,84	,94
13. Çevre kirliliği, atık malzemelerin geri dönüştürülmesi ile azaltılabilir.	4,37	,86
14. Organik gıda ürünü söz konusu olduğunda marka seçimi bence önemli bir karardır.	3,18	1,20
15. Satın alacağım organik gıda ürününde kullanılan ambalaj malzemesi önemlidir.	3,74	1,06

Tablo 4.9. (devamı)

16. Çalıştığım için öğle yemeklerini dışarıda yiyorum.	3,44	1,24
17. Organik gıda alışverişi yaparken seçeceğim ürünler üzerinde fazla düşünmem gerekmez.	3,19	1,10
18. Satın alacağım organik gıda ürününün kıvamı benim için çok önemlidir.	3,89	,79
19. Atık malzemelerin geri dönüşüm için ayrıştırılması teşvik edilmesi gereken bir tutumdur.	4,37	,80
20. Organik gıda ürünü alışverişinde fiyatı ne olursa olsun güvendiğim markayı tercih ederim.	3,68	1,09
21. Organik gıda ürünü alışverişine uzun zaman ayırıp dikkatli seçimler yaparım.	3,70	,96
22. Satın alacağım organik gıda ürününün fiyatı benim için önemlidir.	3,72	,98
23. Evimizde genellikle tencere yemeği pişirilir.	4,17	,88
24. Çevreyle ilgili problemleri çözmek benim değil, büyük şirketlerin işidir.	2,06	,99
25. TV' de reklamı yapılan organik gıda ürünlerinin güvenilir olduğunu düşünürüm.	2,33	,95
26. Evimizde hazırlanması kolay(dondurulmuş, konserve) yiyecekleri sık sık tüketiriz.	2,59	1,20
27. Genellikle dengeli beslendiğime inanıyorum.	3,56	,96
28. Satın alacağım organik gıda ürününün menşei (ithal ürünlerde) benim için çok önemlidir	3,44	1,23
29. Hergün tükettiğim organik gıda ürünü işyerime yakın yerlerde satılmalıdır.	3,14	1,09
30. Satın almayı düşündüğüm organik gıda ürünlerinin kalori değeri bilgilerini mutlaka okurum.	3,78	,95
31. Taze meyve ve sebzeler günlük diyetimde mutlaka yer alır.	3,70	,96
32. Satın alacağım organik gıda ürününün çevre dostu bir ürün olup olmadığı benim için önemlidir.	3,98	,841
33. Mağaza içi fiyat indirimi promosyonlarını her zaman dikkate alırım.	3,69	1,01
34. Satın almayı düşündüğüm organik gıda ürünlerinin üretim yöntemi ile ilgili bilgileri mutlaka okurum.	3,78	,95
35. Çalıştığım için akşam yemeklerini genellikle dışarıda yiyorum.	2,22	1,19

Organik Gıda Tüketimi Ölçeği maddelerine ait ortalamalar incelendiğinde, genellikle maddelere yüksek seviyelerde katılma gözlemlenmiştir. Bu durumda bireylerin organik tarım ürünü tüketim ve bilgi seviyelerinin yüksek olduğu söylenebilir. Bireyler en çok “Çevre kirliliği, atık malzemelerin geri dönüştürülmesi ile azaltılabilir” ($4,37 \pm 0,86$) ile “Atık malzemelerin geri dönüşüm için ayrıştırılması teşvik edilmesi gereken bir tutumdur” ($4,37 \pm 0,80$) maddelerine katılmışlardır. En düşük katılma seviyesi ise “Çevreyle ilgili problemleri çözmek benim değil, büyük şirketlerin işidir” ($2,06 \pm 0,99$) maddesinde gözlemlenmiştir.

Tablo 4.10. Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II ortalama ve standart sapma değerleri

	Sayı	Standart Sapma
1. Bana yakın olan kişilerle endişelerimi ve sorunlarımı tartışırım	2,57	,75
2. Sıvı ve katı yağı, kolesterolü düşük bir diyeti tercih ederim.	2,46	,83
3. Doktora ya da bir sağlık görevlisine, vücudumdaki olağandışı belirti ve bulguları anlatırım.	2,82	,81
4. Düzenli bir egzersiz programı yaparım.	2,05	,80
5. Yeterince uyurum	2,77	,75
6. İnsanları başarıları için takdir ederim.	3,38	,66
7. Şekeri ve tatlıyı kısıtlarım.	2,30	,80
8. Televizyonda sağlıklı geliştirici programları izler ve bu konularla ilgili kitapları okurum	2,19	,78
9. Her gün rahatlamak için zaman ayırırım.	2,31	,71
10. Yaşamımın bir amacı olduğuna inanırım.	3,25	,77
11. İnsanlarla anlamlı ve doyumlu ilişkiler sürdürürüm.	3,06	,69
12. Hafif ve orta düzeyde egzersiz yaparım (Örneğin haftada 5 kez ya da daha fazla) yürürüm	2,23	,81
13. Yaşamımda değiştiremeyeceğim şeyleri kabullenirim.	2,56	,80
14. Geleceğe umutla bakarım.	3,23	,74
15. Yakın arkadaşlarıma zaman ayırırım.	2,83	,73
16. Her gün 2-4 öğün meyve yerim	2,23	,76
17. Boş zamanlarımda yüzme, dans etme, bisiklete binme gibi eğlendirici fizik aktiviteler yaparım	2,00	,84
18. Kendimle barışık ve kendimi yeterli hissederim.	3,06	,72
19. Stresimi kontrol etmek için uygun yöntemleri kullanırım.	2,76	,80
20. Vücudumu fiziksel değişiklikler, tehlikeli bulgular bakımından ayda en az bir kez kontrol ederim.	2,27	,86
21. Günlük işler sırasında egzersiz yaparım (örneğin; yemeğe yürüyerek giderim, asansör yerine merdiven kullanırım, arabamı uzağa park ederim)	2,48	,90
22. Her gün yapacak değişik ve ilginç şeyler bulurum.	2,16	,66
23. Her gün et, tavuk, balık, kuru bakliyat, yumurta, çerez türü gıdalardan 3-4 porsiyon yerim	2,24	,75
24. Egzersiz yaparken nabız ve kalp atışlarımı kontrol ederim.	2,11	,93
25. Günde 15-20 dakika gevşeyebilmek, rahatlayabilmek için uygulamalar yaparım	2,02	,76
26. Benzer sorunu olan kişilerden destek alırım.	2,21	,75
27. Gıda paketlerinin üzerindeki besin, yağ ve sodyum içeriklerini belirleyen etiketleri okurum.	2,27	,90
28. Bireysel sağlık bakımı ile ilgili eğitim programlarına katılırım.	1,72	,76
29. Konuşarak ve uzlaşarak çatışmaları çözerim.	2,97	,69
30. Gereksinim duyduğumda başkalarından danışmanlık ve rehberlik alırım	2,45	,78
31. Yeni deneyimlere ve durumlara açığım.	3,13	,77
32. Kendime nasıl daha iyi bakabileceğim konusunda sağlık personeline danışırım	2,82	,81

Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği maddelerine ait ortalamalar incelendiğinde, bireylerin maddelere katılma seviyelerinin genellikle düşük seviyelerde olduğu gözlemlenmiştir. Bireyler en çok “İnsanları başarılarından ötürü takdir ederim” (3,38 ± 0,66) maddesine katılmışlardır. En düşük katılma seviyesi ise “Bireysel sağlık bakımı ile ilgili eğitim programlarına katılırım” (1,72 ± 0,76) maddesinde gözlemlenmiştir.

Tablo 4.11. Demografik değişkenler ile Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

	Sayı	Sağlık_Sorumluluğu		Fiziksel_Aktivite		Beslenme		Manevi_Gelişim		Kişilerarası_ilişkiler		Stres_Yönetimi			
		Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma			Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma		
Cinsiyetiniz	Kadın	74	2,48	,50	2,13	,63	2,41	Cinsiyetiniz	Kadın	74	2,48	,50	2,13	,63	
	Erkek	183	2,31	,56	2,19	,59	2,25		Erkek	183	2,31	,56	2,19	,59	
			P = 0,019		P = 0,490		P = 0,019		P = 0,019		P = 0,019		P = 0,049		
Medeni durumunuz	Evli	201	2,37	,52	2,13	,59	2,31	Medeni durumunuz	Evli	201	2,37	,52	2,13	,59	
	Bekar	56	2,34	,65	2,31	,64	2,27		Bekar	56	2,34	,65	2,31	,64	
			P = 0,713		P = 0,052		P = 0,605		P = 0,183		P = 0,814				
Çocuğunuz varYok mu?	Yok	65	2,32	,60	2,28	,61	2,28	Çocuğunuz var mı?	Yok	65	2,32	,60	2,28	,61	
	Var	192	2,38	,53	2,14	,60	2,31		Var	192	2,38	,53	2,14	,60	
			P = 0,469		P = 0,094		P = 0,640		P = 0,469		P = 0,155		P = 0,576		
Eğitim durumu	Lise	15	2,23	,50	2,15	,57	2,16	Eğitim durumu	Lise	15	2,23	,50	2,15	,57	
	Önlisans	33	2,33	,65	2,11	,56	2,27		Önlisans	33	2,33	,65	2,11	,56	
	Lisans	165	2,47	,53	2,15	,60	2,28		Lisans	165	2,47	,53	2,15	,60	
	Lisansüstü	44	2,61	,52	2,33	,64	2,47		Lisansüstü	44	2,61	,52	2,33	,64	
			P = 0,045		P = 0,303		P = 0,042		P = 0,045		P = 0,451		P = 0,268		
Çalışma Durumunuz Mesleğiniz	Tam zamanlı	249	2,36	,54	2,16	,60	2,31	Çalışma Durumunuz	Tam zamanlı	249	2,36	,54	2,16	,60	
	Yarı zamanlı	8	2,43	,73	2,45	,69	2,15		Yarı zamanlı	8	2,43	,73	2,45	,69	
			P = 0,723	P = 0,188	P = 0,386	P = 0,956	P = 0,924				P = 0,723	P = 0,188	P = 0,386	P = 0,956	P = 0,924
	Polis	73	2,31	,63	2,18	,67	2,19	Mesleğiniz	Polis	73	2,31	,63	2,18	,67	
	Memur	94	2,32	,48	2,07	,54	2,28		Memur	94	2,32	,48	2,07	,54	
	Öğretim Elemanı	61	2,46	,57	2,31	,63	2,47		Öğretim Elemanı	61	2,46	,57	2,31	,63	
	Mühendis		9		2,27		,36		2,13		,85		2,44		

Talo 4.11. (devamı)

Aylık_Gelir	Teknisyen	6	2,29	,34	2,20	,50	2,11		Teknisyen	6	2,29	,34	2,20	,50
	Büro personeli	14	2,36	,54	2,08	,34	2,12		Büro personeli	14	2,36	,54	2,08	,34
		P = 0,143	P = 0,278	P = 0,023	P = 0,556	P = 0,234	P = 0,186			P = 0,143	P = 0,278	P = 0,023	P = 0,556	P = 0,234
	3000 TL' den az	5	2,17	,56	2,10	,24	1,93	Aylık_Gelir	3000 TL' den az	5	2,17	,56	2,10	,24
	3001 - 5000 TL	27	2,32	,51	2,09	,49	2,27		3001 - 5000 TL	27	2,32	,51	2,09	,49
	5001 - 7000 TL	92	2,29	,57	2,22	,64	2,22		5001 - 7000 TL	92	2,29	,57	2,22	,64
	7001 - 9000 TL	45	2,32	,62	2,24	,71	2,33		7001 - 9000 TL	45	2,32	,62	2,24	,71
	9001 TL' den fazla	88	2,49	,49	2,12	,56	2,41		9001 TL' den fazla	88	2,49	,49	2,12	,56
			P = 0,099		P = 0,655		P = 0,036		P = 0,551		P = 0,137		P = 0,941	
Cinsiyetiniz	Sayı	Sağlık Sorumluluğu	Fiziksel Aktivite	Beslenme	Manevi_Gelişim	Kişilerarası İlişkiler	Stres_Yönetimi		Sayı	Sağlık Sorumluluğu	Fiziksel Aktivite	Beslenme	Manevi_Gelişim	Kişilerarası İlişkiler
	3001 - 5000 TL	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma			Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama
	Kadın	74	2,48	,50	2,13	,63	2,41	Cinsiyetiniz	Kadın	74	2,48	,50	2,13	,63
	Erkek	183	2,31	,56	2,19	,59	2,25		Erkek	183	2,31	,56	2,19	,59
	P = 0,019	P = 0,490	P = 0,019	P = 0,019	P = 0,019	P = 0,049			P = 0,019	P = 0,490	P = 0,019	P = 0,019	P = 0,019	
Medeni durumunuz	Evli		201		2,37		,52		2,13		,59		2,31	

Bireylere ait demografik özelliklerle Sağlıklı Yaşamı Benimseme ölçek puanları incelendiğinde:

Cinsiyet değişkeninde, Sağlık Sorumluluğu, Beslenme, Kişilerarası İletişim ve Stres Yönetimi Alt boyutlarında, Kadınların puanlarının Erkeklerle göre istatistik anlamlı seviyede yüksek olduğu; Erkeklerin puanlarının ise Manevi Gelişim alt boyutunda Kadınlardan yüksek olduğu saptanmıştır. Fiziksel Aktivite puanları açısından istatistik anlamlı farklılık gözlemlenmemiştir ($P=0,490$).

Medeni Durum değişkeninde Evli ve Bekar bireyler arasında ölçek alt boyut puanları açısından herhangi bir istatistik önemli farklılık tespit edilmemiştir.

Çocuk Durumu değişkeninde, çocuğu olan ve olmayan bireyler arasında ölçek alt boyut puanları açısından herhangi bir istatistik önemli farklılık tespit edilmemiştir.

Eğitim Durumu değişkeninde, eğitim seviyeleri arasında Sağlık Sorumluluğu, Beslenme, Manevi Gelişim alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklar tespit edilmiştir. Bu alt boyutlarda, eğitim seviyeleri arttıkça Sağlıklı yaşama verilen önemin de arttığı söylenebilir.

Çalışma Durumu değişkeninde, gruplar arasında ölçek alt boyut puanları açısından herhangi bir istatistik önemli farklılık tespit edilmemiştir.

Meslek değişkeninde, meslek grupları arasında sadece Beslenme alt boyutu açısından istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir ($p=0,023$). En yüksek puan ortalaması Öğrenci grubunda ($2,67 \pm 0,76$); en düşük puan ortalaması Teknisyen grubunda ($2,11 \pm 0,32$) gözlemlenmiştir.

Aylık Gelir değişkeninde gelir seviyeleri arasında, Beslenme alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklar tespit edilmiştir ($p=0,036$). Bu alt boyutlarda, gelir seviyeleri arttıkça Beslenmeye verilen önemin de arttığı söylenebilir.

Tablo 4.12. Sağlıklı yaşam davranışları soruları ile Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

		Sağlıkta kadere inanır mısınız?		P değeri	Bir fitness ya da sağlık kulübünün üyesi misiniz?		P değeri	Egzersiz için özel kıyafet alır mısınız?		P değeri
		Hayır	Evet		Hayır	Evet		Hayır	Evet	
Sağlık Sorumluluğu	Ortalama	2,35	2,37	0,742	2,34	2,48	0,128	2,23	2,52	P<0,001
	Standart S.	,59	,52		,53	,61		,53	,54	
Fiziksel Aktivite	Ortalama	2,20	2,15	0,519	2,08	2,66	P<0,001	1,96	2,44	P<0,001
	Standart S.	,59	,62		,55	,63		,50	,62	
Beslenme	Ortalama	2,37	2,25	0,049	2,25	2,57	P<0,001	2,15	2,49	P<0,001
	Standart S.	,50	,50		,49	,48		,48	,47	
Manevi Gelişim	Ortalama	2,92	3,01	0,160	2,95	3,03	0,375	2,90	3,05	0,014
	Standart S.	,52	,46		,49	,52		,48	,50	
Kişilerarası İlişkiler	Ortalama	2,74	2,75	0,889	2,73	2,84	0,132	2,65	2,86	P<0,001
	Standart S.	,42	,42		,42	,42		,40	,42	
Stres Yönetimi	Ortalama	2,55	2,58	0,598	2,53	2,72	0,008	2,44	2,71	P<0,001
	Standart S.	,47	,40		,42	,47		,39	,44	

Bu tabloda yer alan 3 soru “ Sağlıklı yaşam davranışları anket soruları” olarak adlandırılmış ve bu sorulara verilen cevaplarla ölçek alt boyutları karşılaştırılmıştır.

“Sağlıkta kadere inanır mısınız?” sorusuna verilen Evet ve Hayır cevapları arasında Sağlıklı yaşamı benimseme alt boyut puanları açısından “Beslenme” alt boyutunda, Kadere inanan (n=140) ve inanmayan (n=117) bireyler arasında istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir (p=0,049). Buna göre, Sağlıkta Kadere inanmayan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önem (2,37 ± 0,50) Sağlıkta kadere inanan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önemden (2,25 ± 0,50) istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu çıkarılabilir. Diğer alt boyutlarda herhangi bir istatistik önemli farklılık gözlemlenmemiştir. Buna göre, insanların sağlıkta kadere inanıp inanmaması ölçek alt boyut puanlarını, dolayısıyla genel olarak Sağlıklı Yaşamı Benimseme puanlarını etkilemediği yorumu yapılabilir.

“Bir fitness kulübü üyesi misiniz?” sorusuna verilen Evet (n=42) ve Hayır (n=215) cevapları arasında Sağlıklı yaşamı benimseme alt boyut puanları açısından “Fiziksel Aktivite” alt boyutunda, fitness kulübü üyesi olan ve olmayan bireyler arasında istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir (p<0,001). Buna göre fitness kulübü üyesi olan bireylerin “Fiziksel Aktivite” davranışına verdikleri önem (2,66 ± 0,63) Sağlıkta kadere inanan bireylerin “Fiziksel Aktivite” davranışına verdikleri önemden (2,08 ± 0,55) istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu

çıkarılabilir. Bunun yanı sıra, kulüp üyesi olan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önem ($2,57 \pm 0,48$) kulüp üyesi olmayan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önemden ($2,25 \pm 0,49$) istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu çıkarılabilir ($p < 0,001$). Benzer şekilde, kulüp üyesi olan bireylerin “Stres Yönetimi” davranışına verdikleri önem ($2,72 \pm 0,47$) kulüp üyesi olmayan bireylerin “Stres Yönetimi” davranışına verdikleri önemden ($2,53 \pm 0,42$) istatistik önemli seviyede daha yüksek olarak tespit edilmiştir ($p = 0,008$). Diğer alt boyutlarda herhangi bir istatistik önemli farklılık gözlemlenmemiştir.

“Egzersiz için özel kıyafet alır mısınız?” sorusuna verilen Evet ($n = 116$) ve Hayır ($n = 141$) cevapları arasında, tüm ölçek alt boyutları açısından istatistik önemli farklılıklar gözlemlenmiştir. Buna göre, egzersiz için özel kıyafet alan bireylerin Sağlıklı yaşamı benimseme davranışları tüm alt boyut puanlarında, özel kıyafet almayan bireylerden istatistik önemli seviyede daha yüksek bulunmuştur yorumu yapılabilir.

Tablo 4.13. Demografik değişkenler ile Organik Gıda Tüketimi Ölçeği Alt boyut puanlarının karşılaştırılması.

	Sayı	Ürün İlgilenim		Reklama Karşı Tutum		Ürün Özellikleri		Fiyat		Çevreyle İlgili Tutum		Yaşam Şekli		
		Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	
Cinsiyetiniz	Kadın	74	3,74	,60	2,51	,70	3,67	,50	3,71	,63	3,77	,36	3,61	,34
	Erkek	183	3,67	,62	2,34	,86	3,48	,53	3,58	,66	3,67	,55	3,59	,49
			P =0,425		P =0,139		P =0,007		P =0,136		P =0,124		P =0,720	
Medeni Durum	Evli	201	3,72	,56	2,38	,81	3,53	,55	3,67	,63	3,72	,44	3,61	,41
	Bekar	56	3,59	,78	2,42	,85	3,57	,46	3,45	,70	3,61	,67	3,56	,56
			P =0,133		P =0,739		P =0,631		P =0,024		P =0,135		P =0,437	
Çocuk Durumu	Yok	65	3,55	,73	2,46	,86	3,56	,47	3,46	,69	3,61	,56	3,55	,56
	Var	192	3,74	,57	2,37	,80	3,53	,55	3,68	,63	3,73	,48	3,62	,41
			P =0,026		P =0,459		P =0,686		P =0,020		P =0,101		P =0,272	
Eğitim durumu	Lise	15	3,69	,64	2,59	,87	3,30	,52	3,53	,50	3,59	,81	3,53	,58
	Önlisans	33	3,65	,64	2,35	,83	3,53	,54	3,77	,63	3,71	,43	3,63	,42
	Lisans	165	3,67	,58	2,36	,77	3,55	,53	3,61	,63	3,70	,46	3,59	,42
	Lisansüstü	44	3,83	,71	2,47	,95	3,58	,54	3,59	,77	3,71	,55	3,65	,55
			P =0,449		P =0,637		P =0,298		P =0,514		P =0,833		P =0,768	
Mesleğiniz	Polis	73	3,58	,68	2,43	,85	3,47	,53	3,55	,71	3,57	,65	3,59	,56
	Memur	94	3,73	,56	2,37	,80	3,58	,50	3,80	,58	3,75	,43	3,64	,38
	Öğretim Elemanı	61	3,85	,62	2,47	,88	3,58	,59	3,50	,65	3,75	,48	3,62	,43
	Mühendis	9	3,36	,40	2,28	,79	3,56	,29	3,69	,69	3,64	,31	3,61	,50
	Teknisyen	6	3,26	,65	1,93	,45	2,86	,60	3,43	,51	3,50	,20	3,27	,50
	Büro personeli	14	3,68	,48	2,40	,60	3,63	,33	3,33	,57	3,78	,25	3,46	,35
			P =0,476		P =0,590		P =0,441		P =0,389		P =0,528		P =0,664	

Tablo 4.13. (devamı)

Çalışma Durumunuz	Tam zamanlı	249	3,69	,62	2,41	,83	3,54	,53	3,62	,66	3,69	,50	3,61	,45
	Yarı zamanlı	8	3,73	,38	2,00	,65	3,52	,47	3,81	,37	3,81	,46	3,44	,46
			P =0,042		P =0,815		P =0,040		P =0,046		P =0,157		P =0,468	
Aylık_Gelir	3000 TL' den az	5	3,30	,67	2,17	,26	3,23	,12	2,92	,58	3,83	,26	3,24	,37
	3001 - 5000 TL arası	27	3,54	,64	2,60	,81	3,50	,57	3,72	,55	3,75	,47	3,55	,40
	5001 - 7000 TL arası	92	3,62	,65	2,33	,81	3,50	,47	3,58	,65	3,61	,52	3,56	,48
	7001 - 9000 TL arası	45	3,79	,73	2,25	,82	3,52	,64	3,64	,65	3,75	,55	3,63	,47
	9001 TL' den fazla	88	3,80	,47	2,48	,84	3,62	,52	3,67	,67	3,74	,47	3,67	,43
			P =0,048		P =0,260		P =0,333		P =0,072		P =0,281		P =0,114	

Bireylere ait demografik özelliklerle Organik gıda Tüketimi ölçek puanları incelendiğinde: Cinsiyet değişkeninde, Ürün Özellikleri Alt boyut puanları açısından, Kadınların puanlarının ($3,67\pm 0,50$) Erkeklerle göre ($3,48\pm 0,53$) istatistik anlamlı seviyede yüksek olduğu; saptanmıştır ($p=0,007$). Diğer alt boyut puanları açısından istatistik anlamlı farklılık gözlemlenmemiştir.

Medeni Durum değişkeninde Evli ve Bekar bireyler arasında ölçek alt boyut puanları açısından herhangi bir istatistik önemli farklılık tespit edilmemiştir.

Çocuk Durumu değişkeninde, çocuğu olan bireylerin “Ürün İlgilenim” düzeylerinin ($3,74\pm 0,57$), çocuğu olmayan bireylerin düzeylerinden ($3,55\pm 0,73$) istatistik anlamlı seviyede daha yüksek olduğu gözlemlenmiş, diğer alt boyut puanları açısından herhangi bir istatistik önemli farklılık tespit edilmemiştir.

Eğitim Durumu değişkeninde, alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklar tespit edilmemiştir.

Analize alınan gruplar arasında “Ürün İlgilenim” alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir ($p=0,042$). Buna göre en yüksek ürün ilgilenim düzeyi çalışmayan grupta gibi görünmesine rağmen bu grup çıkartıldığı için, sıradaki en yüksek puan “öğrenci” grubuna ait olarak gözlemlenmiştir ($4,20\pm 1,13$). En düşük ürün ilgilenim düzeyi ise emekli grubunda ($3,10\pm 0,42$) gözlemlenmiştir. “Ürün Özellikleri” alt boyutunda da istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir ($p=0,040$) çalışma grupları içinde en yüksek puan ortalaması büro personeli grubunda ($3,63\pm 0,33$) gözlemlenmiştir. Buna benzer olarak “Fiyat” alt boyutunda da çalışma grupları arasında istatistik önemli farklılık gözlemlenmiştir. En yüksek puana sahip grup memur olmuştur ($3,80\pm 0,58$).

Meslek değişkeninde, meslek grupları arasında ölçek alt boyutları açısından istatistik önemli farklılık tespit edilmemiştir.

Aylık Gelir değişkeninde gelir seviyeleri arasında, sadece “Ürün İlgilenim” alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklar tespit edilmiştir ($p=0,048$). Bu alt boyutlarda, gelir seviyeleri arttıkça Ürün İlgilenim’e verilen önemin de arttığı söylenebilir.

Tablo 4.14. Organik ürün tüketim soruları ile Organik Gıda Tüketimi Ölçeği puanları karşılaştırılması

		“Organik gıda” terimi size ilk olarak neyi çağrıştırıyor?				P değeri	Düzenli olarak satın aldığımız organik gıda ürünü/ürünleri var mı?		P değeri
		Doğal Gıda	Çevre Dostu Gıda	Sağlık	Geleneksel Yaşam		Hayır	Evet	
Ürün İlgilenim	Ortalama	3,66	4,10	3,78	3,34	0,026	3,34	3,80	P<0,001
	Standart Sapma	,62	,52	,51	,99		,69	,55	
Reklama Karşı Tutum	Ortalama	2,42	2,17	2,45	1,82	0,047	2,18	2,46	0,019
	Standart Sapma	,81	,61	,83	,72		,85	,80	
Ürün Özellikleri	Ortalama	3,54	3,60	3,58	3,28	0,270	3,36	3,59	0,004
	Standart Sapma	,50	,31	,54	,81		,52	,52	
Fiyat	Ortalama	3,63	3,79	3,70	2,98	0,001	3,45	3,67	0,023
	Standart Sapma	,59	,19	,67	,96		,75	,61	
Çevreyle İlgili Tutum	Ortalama	3,68	3,92	3,75	3,48	0,183	3,58	3,73	0,047
	Standart Sapma	,50	,26	,45	,79		,54	,49	
Yaşam Şekli	Ortalama	3,61	3,58	3,62	3,37	0,288	3,45	3,64	0,003
	Standart Sapma	,41	,27	,44	,84		,48	,44	

“Organik Gıda Terimi size neyi çağrıştırıyor?” sorusuna verilen cevaplar arasında, “Ürün İlgilenim” alt boyutu açısından gözlemlenen farklılıklar istatistik olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,026$). En yüksek puan ortalaması “çevre dostu gıda” cevabını verenlere ($4,10\pm 0,52$); en düşük ise “ geleneksel yaşam” ($3,34\pm 0,99$) cevabını verenlere aittir.

“Reklama karşı tutum” alt boyutu açısından gözlemlenen farklılıklar istatistik olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,047$). En yüksek puan ortalaması “doğal gıda” cevabını verenlere ($2,42\pm 0,81$); en düşük ise “ geleneksel yaşam” ($1,82\pm 0,72$) cevabını verenlere aittir.

“Fiyat” alt boyutları açısından gözlemlenen farklılıklar da istatistik olarak anlamlı bulunmuştur. En yüksek puan ortalaması “çevre dostu gıda” cevabını verenlere ($3,79\pm 0,19$); en düşük ise “ geleneksel yaşam” ($2,98\pm 0,96$) cevabını verenlere aittir

“Düzenli olarak satın aldığımız organik gıda ürünü/ürünleri var mı?” sorusuna “Evet” cevabı verenlerin tüm alt boyut puan ortalamaları “Hayır” cevabını verenlerden istatistik önemli bir seviyede daha yüksek olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 4.15. Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği alt boyut puanları ile Organik Gıda Tüketimi Ölçeği alt boyut puanları karşılaştırılması.

Correlations ^a							
		Ürün İlgilenim	Reklama Karşı Tutum	Ürün Özellikleri	Fiyat	Çevreyle İlgili Tutum	Yaşam Şekli
Sağlık Sorumluluğu	Pearson Korelasyon	,368	,153	,118	,053	,180	,322
	P değeri	P <0,001	,013	,055	,393	,003	P <0,001
Fiziksel Aktivite	Pearson Korelasyon	,298	,089	,039	-,057	,158	,268
	P değeri	P <0,001	,147	,524	,359	,010	P <0,001
Beslenme	Pearson Korelasyon	,498	,234	,174	,075	,200	,388
	P değeri	P <0,001	P <0,001	,005	,224	,001	P <0,001
Manevi Gelişim	Pearson Korelasyon	,404	,111	,112	,124	,192	,399
	P değeri	P <0,001	,072	,070	,044	,002	P <0,001
Kişilerarası İlişkiler	Pearson Korelasyon	,355	,092	,174	,055	,194	,336
	P değeri	P <0,001	,134	,005	,374	,001	P <0,001
Stres Yönetimi	Pearson Korelasyon	,332	,161	,109	-,002	,116	,292
	P değeri	P <0,001	,009	,075	,976	,059	P <0,001

Sağlıklı Yaşamı Benimseme ölçek alt boyutları ile Organik Gıda Tüketimi ölçeği alt boyutları arasındaki ilişkinin doğrusallığını değerlendirmek için yapılan Pearson Korelasyon analizlerine göre genellikle orta seviyede, pozitif doğrusallık içeren ve istatistik önemli korelasyonlar saptanmıştır. Bu karşılaştırmalara göre;

Sağlık Sorumluluğu alt boyutu ile Ürün İlgilenim ($r=0,368$; $p<0,001$), Reklama Karşı Tutum ($r=0,153$; $p=0,013$), Çevreyle İlgili Tutum ($r=0,180$; $p=0,003$), Yaşam Şekli ($r=0,322$; $p<0,001$) alt boyutları arasında istatistik önemli korelasyonlar gözlemlenmiştir. Bu durumda, bireylerin Sağlık Sorumluluğu davranışı arttıkça, adı geçen Organik gıda tüketimi alt boyutlarına ait tutumları da orta seviyelerde artış göstermektedir yorumu yapılabilir.

Fiziksel aktivite alt boyutu ile Ürün İlgilenim ($r=0,298$; $p<0,001$), Çevreyle İlgili Tutum ($r=0,158$; $p=0,010$), Yaşam Şekli ($r=0,268$; $p<0,001$) alt boyutları arasında istatistik önemli korelasyonlar gözlemlenmiştir. Bu durumda, bireylerin Fiziksel aktivite davranışı arttıkça, adı geçen Organik gıda tüketimi alt boyutlarına ait tutumları da orta seviyelerde artış göstermektedir yorumu yapılabilir.

Beslenme alt boyutu ile Ürün İlgilenim ($r=0,498$; $p<0,001$), Reklama Karşı Tutum ($r=0,234$; $p<0,001$), Ürün Özellikleri ($r=0,174$; $p=0,005$), Çevreyle İlgili Tutum ($r=0,200$; $p=0,001$), Yaşam Şekli ($r=0,388$; $p<0,001$) alt boyutları arasında istatistik önemli korelasyonlar

gözlemlenmiştir. Bu durumda, bireylerin Beslenme davranışı arttıkça, adı geçen Organik gıda tüketimi alt boyutlarına ait tutumları da orta seviyelerde artış göstermektedir yorumu yapılabilir.

Manevi Gelişim alt boyutu ile Ürün İlgilenim ($r=0,404$; $p<0,001$), Fiyat ($r=0,124$; $p=0,044$), Çevreyle İlgili Tutum ($r=0,192$; $p=0,002$), Yaşam Şekli ($r=0,399$; $p<0,001$) alt boyutları arasında istatistik önemli korelasyonlar gözlemlenmiştir. Bu durumda, bireylerin Manevi gelişim davranışı arttıkça, adı geçen Organik gıda tüketimi alt boyutlarına ait tutumları da orta seviyelerde artış göstermektedir yorumu yapılabilir.

Kişilerarası İlişkiler alt boyutu ile Ürün İlgilenim ($r=0,355$; $p<0,001$), Ürün Özellikleri ($r=0,174$; $p=0,005$), Çevreyle İlgili Tutum ($r=0,194$; $p=0,001$), Yaşam Şekli ($r=0,336$; $p<0,001$) alt boyutları arasında istatistik önemli korelasyonlar gözlemlenmiştir. Bu durumda, bireylerin Kişilerarası ilişkiler davranışı arttıkça, adı geçen Organik gıda tüketimi alt boyutlarına ait tutumları da orta seviyelerde artış göstermektedir yorumu yapılabilir.

Stres yönetimi alt boyutu ile Ürün İlgilenim ($r=0,332$; $p<0,001$), Reklama Karşı Tutum ($r=0,161$; $p=0,009$), Yaşam Şekli ($r=0,292$; $p<0,001$) alt boyutları arasında istatistik önemli korelasyonlar gözlemlenmiştir. Bu durumda, bireylerin Stres yönetimi davranışı arttıkça, adı geçen Organik gıda tüketimi alt boyutlarına ait tutumları da orta seviyelerde artış göstermektedir yorumu yapılabilir.

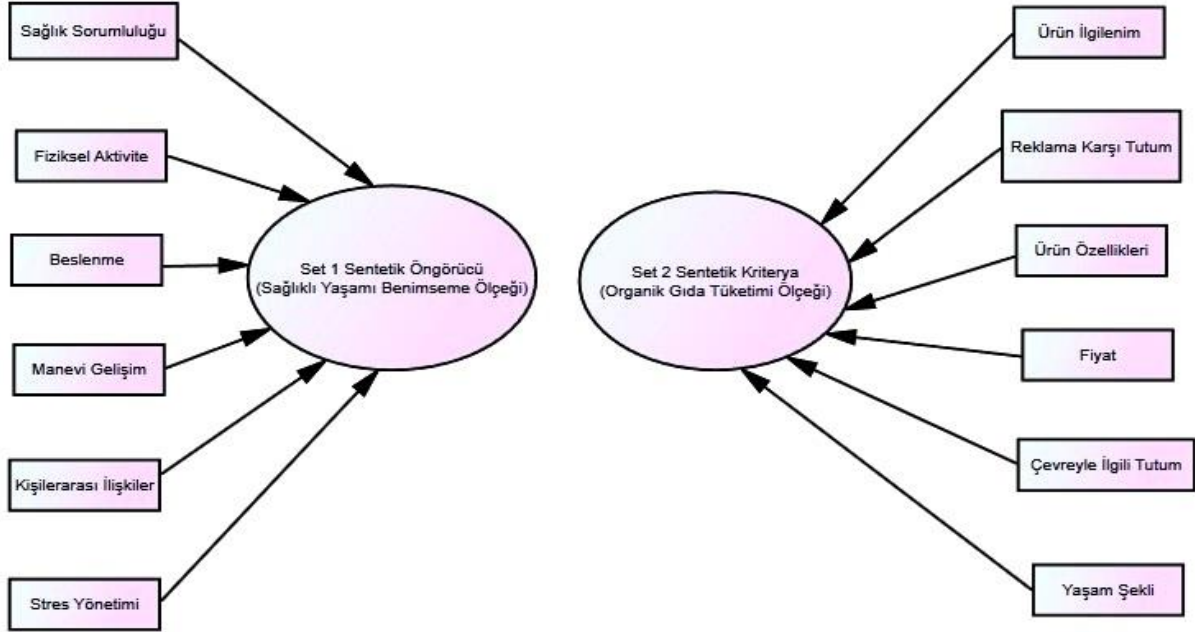
Tablo 4.16. Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği alt boyutları ile Organik Gıda Tüketimi Ölçeği alt boyutlarının kanonik setler halinde karşılaştırılması

Kanonik Setler	
	Values
Set 1 Değişkenleri	Sağlık Sorumluluğu, Fiziksel Aktivite, Beslenme, Manevi Gelişim, Kişilerarası İlişkiler, Stres Yönetimi
Set 2 Değişkenleri	Ürün İlgilenim, Reklama Karşı Tutum, Ürün Özellikleri, Fiyat Çevreyle İlgili Tutum, Yaşam Şekli
Skorlama için kullanılan korelasyon sayısı	6

Kanonik korelasyonda, normal Pearson korelasyonda yapılması planlanan ikili korelasyon karşılaştırmalarından oluşan 1. Tip hata miktarlarındaki gereksiz artışı gidermek için, ölçek alt boyutları tek bir yapay değişkene indirgenir. Genellikle 2 farklı ölçeğe ait alt boyutlar karşılaştırıldığından, her birine ait 1 tane yapay değişken, dolayısıyla toplamda 2 yapay değişken oluşur. Bu değişkenlerden birisi sentetik öngörücü, diğeri ise sentetik kriteriya olarak adlandırılır. Bu iki yapay değişken daha sonra normal Pearson korelasyon mantığı ile karşılaştırılır.

Her karşılaştırma için bir tane pearson katsayısı hesaplanır. Yapılan karşılaştırma ve pearson katsayısı hesaplama işlemi, toplamda $\pm 1,00$ korelasyon katsayısı, ve dolayısıyla açıklanan varyans (Wilks Statstic) 1,00 (veya 0,999) olana kadar devam eder. İlk önce hazırlanan

karşılaştırma seti, korelasyon katsayısının maksimum olduğu bir düzen ile başlar (Sherry ve Henson; 2005).

Kanonik Korelasyonlar							
	Korelasyon	Eigenvalue	Wilks Statistic	F	Num D.F	Denom D.F.	P değeri
	,630	,659	,546	4,564	36,000	1113,762	,000
	,204	,043	,907	1,012	25,000	945,070	,448
	,183	,034	,946	,895	16,000	779,675	,575
	,129	,017	,979	,621	9,000	623,187	,780
	,067	,004	,995	,321	4,000	514,000	,864
	,023	,001	,999	,132	1,000	258,000	,717

Şekil 4.1. Ölçeklere ait kanonik korelasyon grafiği

Bu çalışmada, korelasyon katsayısının toplamda $\pm 1,00$ 'e ve açıklanan varyansın 1,00 (veya 0,999) a ulaşması için 6 farklı karşılaştırma seti hazırlanmıştır. Bu setlerden sadece ilki istatistik önem içerdiğinden, sadece bu set için yorum yapılmalıdır.

Bu durumda genel olarak bir yorum yapmak gerekirse, bireylerin Sağlıklı Yaşamı Benimseme davranışları ile Organik Gıda tüketimi davranışları arasında yüksek seviyede, pozitif doğrusallık içeren ve istatistik önemli bir korelasyon vardır yorumu yapılabilir ($r:0,630$; $p<0,001$). Yani bireyler, sağlıklı yaşama önem verdikçe, organik gıda tüketimi davranışlarına da verdikleri önem artmaktadır.

Tablo 4.17. Sağlıklı Yaşamı Benimseme ölçeği alt boyutlarının, Organik Gıda Tüketimi davranışlarındaki değişimi açıklama istatistikleri

Model Özeti				
Model	R	R kare	Düzeltilmiş R Kare	Tahminin Standart Hatası
1	,478 ^a	,228	,210	,33139

Sağlıklı Yaşamı Benimseme ölçeği alt boyutlarının, Organik Gıda Tüketimi davranışlarını etkileme düzeylerini araştırmak için yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, bireylerin Sağlık Sorumluluğu, Fiziksel Aktivite, Beslenme, Manevi Gelişim, Kişilerarası İlişkiler, Stres Yönetimi alt boyutları, gene bireylerin Organik Gıda Tüketimi davranışlarındaki değişimin %22,8'ini (R kare=0,228) açıklamaktadır.

Coefficients ^a						
Model		Standardize olmayan katsayılar		Standardize Katsayılar	P değeri	
		B	Std. Hata	Beta		
1	(Sabit)	2,432	,153		15,940	,000
	Sağlık_Sorumluluğu	,063	,051	,093	1,246	,214
	Fiziksel_Aktivite	-,074	,046	-,120	-1,591	,113
	Beslenme	,240	,055	,324	4,379	,000
	Manevi_Gelişim	,167	,056	,221	3,002	,003
	Kişilerarası_ilişkiler	,065	,065	,073	,989	,324
	Stres_Yönetimi	-,040	,068	-,047	-,595	,552

a. Bağımlı Değişken: Organik Gıda Tüketimi

Bu regresyon modelinde bağımsız değişken olarak belirlenen Sağlıklı Yaşamı Benimseme ölçeği alt boyutlarından hangilerinin, bağımlı değişken olan Organik Gıda Tüketimi puanlarındaki değişimi istatistiksel olarak etkilediğini tespit etmek için yapılan analiz sonucuna göre, bireylerin Beslenme (p<0,001) ve Manevi Gelişim (p=0,003) davranışları, Organik Gıda Tüketimi davranış puanlarını tahmin etmede başarılı bulunmuştur.

Buna göre, aşağıdaki gibi bir tahmin modeli oluşturulabilir:

$$Y = \alpha + \beta_1 * X_1 + \beta_2 * X_2$$

Bu formülde:

$$\alpha \text{ (regresyon sabit değeri)} = 2,432$$

$$\beta_1 \text{ (Beslenme bağımsız değişkenine ait regresyon katsayısı)} = 0,240$$

Beslenme değişkeninde meydana gelen 1 puanlık değişim, Organik Gıda Tüketimi değişkeninde 0,240 puanlık değişime yol açmaktadır

X_1 = Beslenme değişkenine ait rasgele değer.

$$B_2 \text{ (Manevi Gelişim bağımsız değişkenine ait regresyon katsayısı)} = 0,167$$

Manevi Gelişim değişkeninde meydana gelen 1 puanlık değişim, Organik Gıda Tüketimi değişkeninde 0,167 puanlık değişime yol açmaktadır

X_2 = Manevi Gelişim değişkenine ait rasgele değer.

Tahmin denklemi:

$$Y = 2,432 + 0,240 * X_1 + 0,167 * X_2$$

Şeklinde oluşmalıdır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sanayi ve ticaretin hızla gelişmesi, tüketici davranışındaki değişiklikler, yaşam tarzının değişmesi daha fazla ürün üretimi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucunda da tarımda kimyasal ilaç ve gübre kullanımı artmıştır. Tarımda kullanılan kimyasal gübre ve ilaçlar insan sağlığını olumsuz yönde etkilemiştir. Yaşanan sağlık sorunları insanları organik ürün üretimine sevk etmiş ve organik tarım yaygınlaşmaya başlamıştır.

Bu çalışmada, Mersin İli'ndeki çeşitli devlet kurumlarında görev yapmakta olan personelin sağlıklı yaşamı benimseme ve organik tarım ürünleri satın alma davranışlarını etkileyen faktörler incelenmeye alınmıştır. Tüketicilerin organik tarım ürünlerine olan taleplerindeki artışın beklenen seviyede olmamasının nedenlerini belirlemek, organik tarım sektörü ve organik ürünlerin pazarlanması açısından bizlere önemli ipuçları vermiştir.

Mersin İli'ndeki çeşitli devlet kurumlarında görev yapmakta olan tüketicilerin organik tarım ürünü satın alma eğilimlerinin dağılımına bakıldığında analiz sonuçları aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir;

- Tüketicilerin evdeki mutfak alışverişinin sorumluluğunun genellikle tüketici ve diğer hane halkı üyelerinde olduğu, yani tüketicilerin çoğunlukla mutfak alışverişini birlikte yapmayı tercih ettikleri gözlemlenmiştir.

- Tüketicilerin çoğunluğunun haftada bir veya birden fazla organik tarım ürünü satın aldıkları tespit edilmiştir. Buna göre, tüketicilerin çoğunluğunun (%76,6) belirli organik gıdaları düzenli olarak satın aldığı ve tükettikleri belirlenmiştir.

- Tüketicilerin çoğunluğunun (%61,7) organik gıdanın doğal gıda olduğu görüşündedirler.

- Katılımcıların çoğunluğunun (%38,35) organik gıda ile ilgili bilgi kaynağının internet olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuca göre, ülkemizde organik gıdanın tanıtım ve bilgilendirmede arkadaşların, televizyonun, aile bireylerinin, gazete ve dergilerin etkili olduğu saptanmıştır.

- Organik Gıda Tüketimi Ölçeği maddelerine ait ortalamalar incelendiğinde, genellikle maddelere yüksek seviyelerde katılma gözlemlenmiştir. Bu durumda bireylerin organik tarım ürünü tüketim ve bilgi seviyelerinin yüksek olduğu söylenebilir. Bireyler en çok “Çevre kirliliği, atık malzemelerin geri dönüştürülmesi ile azaltılabilir” ile “Atık malzemelerin geri dönüşüm için ayrıştırılması teşvik edilmesi gereken bir tutumdur” maddelerine katılmışlardır. En düşük katılma seviyesi ise “Çevreyle ilgili problemleri çözmek benim değil, büyük şirketlerin işidir” maddesinde gözlemlenmiştir.

- Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği maddelerine ait ortalamalar incelendiğinde, bireylerin maddelere katılma seviyelerinin genellikle düşük seviyelerde olduğu gözlemlenmiştir. Bireyler en çok “İnsanları başarılarından ötürü takdir ederim” maddesine katılmışlardır. En

düşük katılma seviyesi ise “Bireysel sağlık bakımı ile ilgili eğitim programlarına katılım” maddesinde gözlemlenmiştir. Bireylerin Sağlıklı Yaşamı Benimseme davranışları ile Organik Gıda tüketimi davranışlar arasında yüksek seviyede, pozitif doğrusallık içeren ve istatistik önemli bir korelasyon vardır.

- Tüketicilerin “Sağlıkta kadere inanır mısınız?” sorusuna verilen Evet ve Hayır cevapları arasında Sağlıklı yaşamı benimseme alt boyut puanları açısından “Beslenme” alt boyutunda, Kadere inanan ve inanmayan bireyler arasında istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, Sağlıkta Kadere inanmayan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önem Sağlıkta kadere inanan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önemden istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu çıkarılabilir. Diğer alt boyutlarda herhangi bir istatistik önemli farklılık gözlemlenmemiştir. Buna göre, insanların sağlıkta kadere inanıp inanmaması ölçek alt boyut puanlarını, dolayısıyla genel olarak Sağlıklı Yaşamı Benimseme puanlarını etkilemediği yorumu yapılabilir.

- Tüketicilerin “Bir fitness kulübü üyesi misiniz?” sorusuna verilen Evet ve Hayır cevapları arasında Sağlıklı yaşamı benimseme alt boyut puanları açısından “Fiziksel Aktivite” alt boyutunda, fitness kulübü üyesi olan ve olmayan bireyler arasında istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir. Buna göre fitness kulübü üyesi olan bireylerin “Fiziksel Aktivite” davranışına verdikleri önem Sağlıkta kadere inanan bireylerin “Fiziksel Aktivite” davranışına verdikleri önemden istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu çıkarılabilir. Bunun yanı sıra, kulüp üyesi olan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önem kulüp üyesi olmayan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önemden istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu çıkarılabilir. Benzer şekilde, kulüp üyesi olan bireylerin “Stres Yönetimi” davranışına verdikleri önem kulüp üyesi olmayan bireylerin “Stres Yönetimi” davranışına verdikleri önemden istatistik önemli seviyede daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda herhangi bir istatistik önemli farklılık gözlemlenmemiştir.

- Tüketicilerin “Egzersiz için özel kıyafet alır mısınız?” sorusuna verilen Evet ve Hayır cevapları arasında, tüm ölçek alt boyutları açısından istatistik önemli farklılıklar gözlemlenmiştir. Buna göre, egzersiz için özel kıyafet alan bireylerin Sağlıklı yaşamı benimseme davranışları tüm alt boyut puanlarında, özel kıyafet almayan bireylerden istatistik önemli seviyede daha yüksek bulunmuştur yorumu yapılabilir.

Mersin ilinde yapılan anket sonucunda organik gıda tüketiminin yüksek çıkmasının (76,6), eğitim durumunun büyük çoğunluğun (81,3) lisans ve lisansüstü olması ile doğru orantılı olduğu görülmektedir. Ayrıca aylık gelir durumu 7.000-TL'den yüksek olanların oranı %52 olması da organik ürün tüketimi arttırdığı söylenebilir.

Sandallıoğlu (2014: 117) Adana ilinde organik tarım ürünleri tüketimi ve tüketici eğilimleri başlıklı doktora tezinde hazırlanan anket formu 451 tüketiciye uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan ve Adana ili kentsel alanda yaşayan tüketicilerin %68,5'i (309 kişi) organik ürün tükettikleri, %31,5'i (142 kişi) organik ürün tüketmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Organik ürün tüketicilerinde öğrenim seviyesi arttıkça organik ürün tüketim eğilimi artmaktadır. Öğrenim seviyelerinin yükselmesi ve aylık toplam gelirlerinin artması durumlarında aylık organik ürün tüketim tutarları da artmaktadır. Bu durum tüketicilerin öğrenim seviyeleri arttıkça organik ürünler hakkındaki bilgi düzeylerinin de arttığını göstermektedir. Üniversite mezunu olan organik ürün tüketicileri, lise mezunu olanlardan daha fazla organik ürün tüketim harcaması yaptığı da araştırma sonucunda görülmektedir.

Ayrıca Covid-19 salgını sonrasında organik gıdanın önemi ortaya çıkmıştır. Küresel etkiye sahip bu sürecin bir sonucu olarak organik tarım ürünlerinin yetiştirilmesi ve pazarlanması konularının giderek önem kazanacağı düşünülmektedir.

Türkiye'de organik tarımın yaygınlaştırılması tüm gelir gruplarının tüketebileceği organik ürünlerin üretiminin desteklenmesi, izlenebilirliğin tesis edilmesi, etkin kontrol ve sertifikasyon sisteminin işletilmesi, organik ürün konusunda tüketici bilincinin artırılması amacıyla 1997 yılından itibaren Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından projeler geliştirilmektedir. Türkiye'de yerli tohum üretimi 2002 yılında 145.227 ton ile başlamış olup, 2021 yılında 1.324.222 ton tohum üretimi gerçekleşmiştir(tarimorman.gov.tr).

Günümüzde organik ürün fiyatlarının yükselmesine neden olan etkenlerin başında; organik ürün üretiminde verimin düşüklüğü nedeniyle arz azlığı, işgücü kaynaklı birim maliyetleri ile mazot, su vb. maliyetlerin yüksek olması söylenebilir. Bütün bu etkenler organik ürün tüketimini olumsuz etkileyebileceği söylenebilir.

Organik üretim ilgili bakanlık vasıtasıyla her ne kadar destekleniyor olsa da üretimin devamlılığı açısından yetersiz kalmaktadır. Ayrıca, tarımın doğasında olan risk ve belirsizliğin yarattığı gelir dalgalanması tarımın terkine neden olmaktadır. Kırsal alanda sosyal ve kültürel donatı eksikliği de eklenenince köyden kente göç yaşanmaktadır. Gerek gıda güvenliği gerekse de güvenilir ürünlere erişimin devamlılığı farklı destek kaynaklarını da harekete geçirmeyi zorunlu kılmaktadır. Küçük çiftçinin özellikle teşvik edilmesinde belediye, sivil toplum kuruluşları rol alabilir. Ürünlerin bu kurumlarca satışının sağlanması, perakende hizmetinin sunulması hem üretici için sürdürülebilirliğin bir garantisi olacak hem de tüketici için erişilebilir (fiziksel ve satın alma gücü açısından) olacaktır. Üretici pazarlarının kurularak iç piyasaya sürülecek olan organik ürünlerin doğrudan tüketiciye az maliyetle ulaşması sağlanarak, organik tarım ürünlerinin tüketimi olumlu yönde artırabilecektir.

Küçük çiftçi açısından en önemli sorunlardan biri de pazarlama ve tüketiciye uzaklıktır. İletişim araçlarının kullanımındaki yaygınlık ve buna bağlı olarak dijital pazarlama kültürünün hızlı kabulü üretici tüketici arasındaki mesafeyi azaltmaktadır. Üreticilerin bu mecraları kullanmalarını teşvik etmek ve kolaylaştırıcı olmak için de yerel yönetimler ve kamunun yerel

örgütleri danışmanlık görevi yapabilir. Her ne kadar Türkiye tarımsal örgütlenme de nicel olarak büyük rakamlara sahip olsa da aktif faaliyet gösterenler dikkate alındığında yetersiz bir sayıya düşmektedir. Mevcut yapının revize edilmesi ürünlerin pazarlamasında pozitif katkı sağlayacaktır.

Organik ürünlerin yüksek fiyatlı olarak algılanması, sertifikasyon ve denetim konularında tüketicide oluşan imajın güçlendirilmesi de gerekli ve şarttır. Organik ürün, doğal ürün, yerel ürün, yöresel ürün farkı konusunda tüketicilerin bilinçlendirilmesi de üretimin devamlılığı için önemlidir.

KAYNAKLAR

- [1] Ahmad, B. ve Juhdi, N. (2010). Organic food: A study on demographic characteristics and factors influencing purchase intentions among consumers in Klang Valley, Malaysia. *International Journal of Business and Management*, 5(2), 105-118.
- [2] Ak, İbrahim (2004). Ekolojik tarım ve hayvancılık”, 4. Ulusal Zooteknik Bilim Kongresi Sözlü Bildiriler, Isparta.
- [3] Ak, İ. (2002). Ekolojik tarım ve hayvancılık. *Gıda ve Yem Bilimi Teknolojisi Dergisi*, 2, 31-39.
- [4] Akgül A., Çevik O. (2003). İstatistiksel analiz teknikleri. Ankara: Emek Ofset.
- [5] Akgüngör, S. ve öte. (1999). *İstanbul, Ankara ve İzmir İllerinde tüketicilerin çevre dostu tarım ürünlerine yönelik potansiyel talebinin tahminlenmesi*. Ankara.
- [6] Akgüngör, S., Miran, B. ve Abay, C. (2010). Consumer willingness to pay for organic food in urban Turkey. *Journal of International Food ve Agribusiness Marketing*, 22(3-4), 299-313.
- [7] Aksoy, U. ve Altındışli, A. (1999). *Dünya’da ve Türkiye’de ekolojik tarım ürünleri üretimi, ihracatı ve gelişme olanakları*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- [8] Aksoy, E. ve Dölekoğlu, T. (2003). “Dünya’da ve Türkiye’de organik pamuk üretim ve ticareti”. Türkiye VI. Pamuk, tekstil ve konfeksiyon sempozyumu bildirileri(24-25 Nisan 2003), Ankara: Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, ss. 58-64.
- [9] Altındışli, A. ve Aksoy, U. (2010). Organik tarımın dünya’da ve Türkiye’deki durumu”. *Ziraat Mühendisliği VII. Teknik kongresi*, Ankara: TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, ss.213-227.
- [10] Arslan, S. ve Çiçekgil, Z. (2018). Türkiye’de tarım ilacı kullanım durumu ve kullanım öngörüsü. *TEAD Araştırma Makalesi*, 4(1), 1-12.
- [11] Aydın, H. (2012). *Sağlıklı nesiller için önce sağlıklı tohum*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- [12] Aytoğu, R. K. (2006). *Organik tarım analizi ve AB pazarı fırsatı*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- [13] Bahar Z., Beşer A., Gördes N., Ersin F., Kıssal A. (2008). Sağlıklı yaşam biçimi davranışları ölçeği u’nin geçerlik ve güvenirlik çalışması, C.Ü. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*.
- [14] Bahn, K., D., K., L. Granzin, N. D Wright. (2001). The health-oriented market: A lifestyle Model, empirical test, and implications for market segmentation strategy. *Academy of Marketing Studies Journal*, 5(1), 57-89.
- [15] Bakırcı, M. (2005). Türkiye' de organik tarımın geleceği ve Türkiye Avrupa Birliği(AB) Tarım müzakerelerine etkisi. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi*, 13, 67-83.
- [16] Bayraktar, S. (2010). *Tüketicilerin sağlıklı yaşam tarzını benimseme düzeyleri ile demografik özellikleri ve spor hizmetleri satın almaları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- [17] Bayram, B., Yolcu, H. ve Aksakal, V. (2007). Türkiye’de organik tarım ve sorunları. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 38(2), 203-206.

- [18] Bozyiğit, S. ve Kılınç Doğan , G. (2015). Türkiye'deki doğal ve organik ürün üreticilerinin yaşadığı pazarlama sorunları: Keşifsel bir araştırma. *AKÜ İİBF Dergisi*, 17(2), 33.
- [19] Brennan, C., Gallagher, K. ve McEachern, M. (2003, kasım). A review of the 'consumer interest' in organic meat. *International Journal of Consumer Studies*, 27(5), 387.
- [20] Bulut, E. (2018). *İstanbul ili'nde organik gıda tüketimini etkileyen özellikler üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- [21] Çelik, S. (2013). Kimler, neden organik gıda satın alıyor? Bir alan araştırması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 93-108.
- [22] Çelikkanat, D. (2008). *Organik tüketicilerin kişisel değerler çerçevesinde sınıflandırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [23] Davies, A., Titterington, A. ve Cochrane, C. (1995). Who buys organic food? A profile of the purchasers of organic food in Northern Ireland. *British Food Journal*, 10(97), 17-23.
- [24] de Magistris, T. ve Gracia, A. (2008). The decision to buy organic food products in southern Italy. *British Food Journal*, 110(9), 929-947.
- [25] Deniz, E. (2009). Organik Tarım Sektör Raporu, Avrupa İşletmeler Ağı Karadeniz, ss. 2-23.
- [26] Demir, A. ve Gül, U. (2004). "Organik Tarım", Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, 5, 1-4.
- [27] Demiryürek, K., 2004. Dünya ve Türkiye'de Organik Tarım. Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt 8 Sayı: 3-4, Şanlıurfa, 63-71.
- [28] Demiryürek, K. (2011). "Organik Tarım Kavramı ve Organik Tarımın Dünya ve Türkiye'deki Durumu", Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, C. 28, S. 1, ss. 27-36.
- [29] Döndaş, A. (2013). *Tüketicilerin organik gıda almasını etkileyen faktörlerin araştırılması*. T.C. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Toros Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- [30] Edition, T. (1999). Handbook of Marketing Scales.
- [31] Er, C. ve Başalma, D. (2013). *Organik tarımdaki gelişmeler*. Ankara: Nobel.
- [32] Ersun, N. ve Arslan, K. (2011). *Türkiye'de organik tarım ve iyi tarım uygulamaları üretim ve pazarlama esasları*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- [33] Eti, H. S. (2014). *Organik gıdaların pazarlanması ve organik gıdalara karşı tüketici tutum ve davranışları analizi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- [34] Eti İçli, G., Anıl, N. K. ve Kılıç, B. (2016). Tüketicilerin organik gıda satın alma tercihlerinin etkileyen faktörler. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 93-108.
- [35] {Gracia, A. ve Magistris, T. (2007). Organic food product purchase behaviour: A pilot study for urban consumers in the South of Italy. *Spanish journal of agricultural research*, 5(4), 439- 451.
- [36] Gülse Bal, H. S., Göktolga, Z. G. ve Karkacier, O. (2006). Gıda güvenliği konusunda tüketici bilincinin incelenmesi. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 12(1), 9-18.

- [37] Hekimoğlu, B. ve Altındeğer, M. (2006). Organik tarım ve bitki koruma açısından organik tarımda kullanılacak yöntemler. *Samsun Valiliği Gıda Tarım Ve Hayvancılık İl Müdürlüğü*, 1-200.
- [38] Hjelmar, U. (2011). Consumers' purchase of organic food products. A matter of convenience and reflexive practices. *Appetite*, 56, 336-344.
- [39] Hündür, İ. (2021). *Dünya ve Türkiye'de organik tarım: Organik sebze yetiştiriciliği, mevcut durumu sorunları ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- [40] Ismail, A. ve Fun, C. S. (2003). Determination of Vitamin C, β -carotene and Riboflavin Contents in Five Green Vegetables Organically and Conventionally Grown. *Mal J Nutr*, 9(1), 31-39.
- [41] Koçak, N. (2007). ISO 22000: Gıda güvenliği yönetim sistemleri uygulama sürecinde temel adımlar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(9), 135-159.
- [42] Kodaş, R. ve Er, C. (2012). Tahıllarda organik yetiştiricilik. Uludağ. *Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 26(1), 103-116.
- [43] Krystallis, A. ve Chryssohoidis, G. (2005). Consumers' willingness to pay for organic food: Factors that affect it and variation per organic product type. *British Food Journal*, 107(5), 320-343.
- [44] Kurğa, C. ve Erdal, M. (2014). *Ağrı ili organik tarım ve hayvancılık raporu*. Ağrı: T.C. Serhat Kalkınma Ajansı.
- [45] Laroche, M., Bergeron, J. ve Guido, B. f. (2011). Targeting consumers who are willing to pay more for environmentally friendly products. *Journal of Consumer Marketing*, 18(6), 503-520.
- [46] Li, J., Zepeda, L. ve Gould, B. (2007). The demand for organic food in the U.S.: An empirical assessment. *Journal of Food Distribution Research*, 38(3), 54-69.
- [47] Lüleci, S. (2012). *İzmir'de organik gıdalara ilişkin tüketici davranışlarını belirlemeye yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- [48] Magkos, F., Arvaniti, F. ve Zampelas, A. (2003). Putting The Safety Of Organic Food Into Perspective. *Nutrition Research Reviews*, 16, 211-221.
- [49] Magkos, F., Arvaniti, F. ve Zampelas, A. (2006). Organic food: Buying more safety or Just peace of mind? A critical review of the literature. *Critical Reviews in Food Science and Nutrition*, 46, 3-56.
- [50] Marangoz, M. (2008). *Organik ürünlerin pazarlanması*. Bursa: Ekin
- [51] Merdan, K. (2007). *Gümüşhane'nin ekonomik yapısı ve organik tarım*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- [52] Mohsen, M. G. ve Dacko, S. (2015). An extension of the benefit segmentation base for the consumption of organic foods: a time perspective. *Journal of Marketing Management*, 29(15-16), 1701-1728.
- [53] Maloney, M., Ward, M., & Braucht, G. (1975). A revised scale for the measurement of ecological attitudes and knowledge. *American Psychologist*, 30, 787-790.

- [54] Olivas, R. ve Bernabeu, R. (2012). Men's and women's attitudes toward organic food consumption. A Spanish case study. *Spanish Journal of Agricultural Research*, 10(2), 281-291.
- [55] Oyuryüz Şenel, Z. (2006). *Organik ayçiçeği üretimi ve marka bölgesinde uygulanabilirliğinin koşulları ve olanaklarının araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Tekirdağ.
- [56] Özer Canarşlan, N. ve Yılmaz Uz, C. (2019). Annelerin ve hamilelerin organik gıda satın alma davranışları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(1), 457-478.
- [57] Pino, G., Peluso, A. ve Guido, G. (2012). Determinants of regular and occasional consumers' intentions to buy organic food. *The Journal of Consumer Interests*, 46(1), 157-169.
- [58] Rana, J. ve Paul, J. (2017). Consumer behavior and purchase intention for organic food: A review and research Agenda. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 38, 157-165.
- [59] Sancaktar Meral, G. (2019). *Yeşil pazarlama kapsamında tüketicilerin organik gıda tercihlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- [60] Sandallıoğlu, A. (2014). Adana ilinde organik tarım ürünleri tüketimi ve tüketici eğilimleri. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- [61] Sarıkaya, N. (2007). Organik ürün tüketimini etkileyen faktörler ve tutumlar üzerine bir saha çalışması. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(14), 110-125.
- [62] Sayın, C. (2002). Dünya, AB ve Türkiye'de organik tarıma yönelik gelişmeler ve izlenen politikalar. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü. Antalya.
- [63] Schifferstein, H. N. ve Oude Ophuist, P. (1997). Health related determinants of organic food consumption in the Netherlands. *Food Quality and Preference*, 3(9), 119-133.
- [64] Semiz, D. (2008). Niş pazarlama stratejisi ve organik ürünler pazarında bir araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [65] Sherry, A. & Henson, R. K. (2005). Conducting and interpreting canonical correlation analysis in personality research: A user-friendly primer. *Journal of personality assessment*, 84(1), 37-48
- [66] Somuncu, T. (2016). *Yeşil pazarlama hareketi ve organik ürünlerin tüketici davranışları üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [67] Tetik, S. (201). Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi Temmuz/Ağustos/Eylül Yaz Dönemi, 1(1), 7.
- [68] Tıraşçı, S., Erdoğan, E., & Aksakal, V. (2020). Türkiye'de organik tarım. *Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology*, 8(11), 2348-2354.
- [69] [Torjusen, H. ve öte. (2004). "European Consumers' Conceptions of Organic Food: A Review of Available Research. Italy,; European Consumers' Conceptions of Organic Food: A Review.
- [70] Torun, E. (2011). Organik tarımda çiftçilerin bilgi kaynakları (Kocaeli ili Kartepe ilçesi örneği). *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Doğa Bilimleri Dergisi*, 14(4), 53-62.

- [71] Tosun, H. ve Kaya, B. (2010). Organik gıdalarda gıda güvenliği. *Gıda Teknolojileri Elektronik Dergisi*, 5(2), 48-58.
- [72] Ustaahmetoğlu, E. ve Toklu, İ. T. (2015). Organik gıda satın alma niyetinde tutum, sağlık bilinci ve gıda güvenliğinin etkisi üzerine bir araştırma. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 197-211.
- [73] Üstüntaş, H. E., Aytakin, R. İ. ve Çalışkan, S. (2015). KOP bölgesinde organik tarımın dünü ve bugünü. *Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 3(5), 325-330.
- [74] Varoğlu, S. T. ve Turhan, Ş. (2016). Organik ürünlerde tüketici eğilimlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma Sakarya ili örneği. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 33(3), 189-196.
- [75] Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- [76] Yee, W., Yeung, R. ve Morris, J. (2005). Food safety: Building consumer trust in livestock farmers for potential purchase behaviour. *British Food Journal*, 107(11), 841-854.
- [77] Zagata, L. (2012). Consumers' beliefs and behavioural intentions towards organic food. *Evidence From The Czech Republic, Appetite*, 59, 81-89.
- [78] Żakowska-Biemans, S. (2011). Polish consumer food choices and beliefs about organic food. *British Food Journal*, 133(1), 122- 137.

EKLER

EK.1 VERİ TOPLAMA ARACI

MERSİN İLİ'NDEKİ ÇEŞİTLİ DEVLET KURUMLARINDA GÖREV YAPMAKTA OLAN PERSONELİN SAĞLIKLI YAŞAMI BENİMSEME VE ORGANİK TARIM ÜRÜNLERİ SATIN ALMA DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ ANKAETİ

BİRİNCİ BÖLÜM

1.Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek

2.Yaşınız :

3.Medeni durumunuz : () Evli () Bekar

4.Çocuğunuz var mı: Var / Yok

5.Eğitim durumu:

a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) Önlisans e) Lisans f) Lisansüstü

6.Çalışma Durumunuz:

() Tam zamanlı () Yarı zamanlı () Emekli () Ev hanımı () Öğrenci () Çalışmıyor

7.Sizin ve (evli iseniz) eşinizin mesleği :

Kişinin mesleği..... Eşinizin mesleği.....

8.Ailenizin toplam aylık gelirini gösteren aralığı lütfen işaretleyiniz :

a) 3000 TL' den az b) 3000 - 5000 TL arası c) 5001 - 7000 TL arası d) 7001 -
9000 TL arası e) 9001 TL 'den fazla

İKİNCİ BÖLÜM

10. Evinizde hangi sıklıkta gıda ürünü alışverişi yapılır?

a-) Haftada iki kezden fazla b-) Haftada iki kez c-) Haftada bir kez d-) Ayda iki kez e-) Ayda bir
kez

11. Mutfak alışverişi ailenizde genellikle kim/kimler tarafından yapılır?

a-) Ben b-)Eşim c-)Ben ve eşim d-)Ben ve çocuk(lar) e-)Eşim ve çocuk(lar) f-)Ben, eşim ve
çocuk(lar)

g-) Diğer

12.Alnacak gıda ürünlerinin seçiminde genellikle söz sahibi olan aile üyesi/üyeleri kimdir?

a-)Benim b-) Eşim c-) Ben ve eşim d-)Ben ve çocuk(lar) e-)Eşim ve çocuk(lar) f-)Ben, eşim ve çocuk(lar)

13. Organik gıda ile ilgili bilgi edindiğiniz kaynak(lar) aşağıdakilerden hangisi/hangileridir? (Bilgi edindiğiniz kaynakları en önemli kaynağa 1 verecek şekilde numaralandırarak sıralayınız.)

İnternet Televizyon Gazete Dergi Radyo Arkadaşlarım
 Aile bireylerinden Alışveriş yaptığım yerlerdeki bilgilendirici yazılar Diğer

15. “Organik gıda” terimi size ilk olarak neyi çağrıştırıyor? (Yalnızca bir seçim yapınız.)

Sağlık Geleneksel yaşam Doğal gıda Çevre dostu gıda “Hijyen” gıda

16. Düzenli olarak satın aldığınız organik gıda ürünü/ürünleri var mı?

Evet Hayır

17. Satın aldığınız organik gıda ürünü/ürünleri aşağıdaki ürün gruplarından hangisi/hangileridir?

(Lütfen en sık satın aldığınız 5 ürünü satın alma sıklığınıza göre 1’den 5’e kadar numaralandırarak sıralayınız.)

Kuru baklagiller Ekmek Süt ve süt ürünleri Diğer unlu/tahıllı mamüller Et
 Meyve suyu Zeytin yağı Kuru meyve ve yemiş Taze meyve ve sebzeler Şarap
 İşlenmiş gıda ürünleri(konserve ya da paketlenmiş,şişelenmiş her türlü gıda ürünü)

18. Sağlıkta kadere inanır mısınız?

• Evet Hayır

19. Bir fitness yada sağlık kulübünün üyesi misiniz?

Evet Hayır

20. Bu üyeliğiniz düzenli mi?

Evet Hayır

21. Eğer üye iseniz bu merkeze ödediğiniz yıllık miktar ne kadardır?

(0-500 YTL) (500-1000 YTL) 1000-+ ...YTL)

22. Egzersiz için özel kıyafet alır mısınız?

Evet Hayır

23. Evet ise bu kıyafetler için yıllık harcama tutarınız?

(0-100 YTL) (100-200 YTL) (200-300 YTL) (300-+...YTL)

24. Ev egzersiz ekipmanı için yapmış olduğunuz harcama tutarınız?

(0-250 YTL) (250-500 YTL) (500-750) (750- +....YTL)

Çalışmada kullanılan iki ölçeğe ait Maddeler 3. ve 4. Sayfalardadır; tez konusunun ağırlıklı olarak değerlendirilmesinde bu ölçek maddeleri kullanılacak ve ağırlıklı olarak bu maddelere ait istatistik sonuçlar üzerinden tartışma ve sonuçlar yazılacaktır. Buraya kadar olan anket soruları bilgi edinme ve bazı demografik değişkenlere ait özet istatistik tabloları hazırlamak için kullanılacaktır

Üçüncü Bölüm

Aşağıdaki ifadelerle ilgili görüşlerinizi ve katılım düzeyinizi “ 1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum” sizce uygun olanını işaretleyerek belirtiniz.

	Organik Tarım Ürünleri Tüketim Eğilimi Ölçeği	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Ailemizde düzenli kahvaltı etme alışkanlığı vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Satın alacağım organik gıda ürününün görünüşü benim için çok önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Hergün tükettiğim yiyeceklerin pahalı olmaması benim için çok önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Satın almayı düşündüğüm organik gıda ürünlerinin içeriği ile ilgili bilgileri mutlaka okurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Dışarıda yiyorsam, genelde evde hazırlanmayan değişik şeyler denemeyi severim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Reklam mesajlarını genellikle bilgilendirici bulurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Hergün tükettiğim yiyecekler rahatlamamı ve sakinleşmemi sağlamalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Satın alacağım organik gıda ürününün tadı benim için çok önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Satın alacağım organik gıda ürününün sağlıklı olmasına dikkat ederim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Sabah kahvaltılarının evde yapılmasına çok önem veririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Öğün atlamadan günde üç öğün yemeğe dikkat ederim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Satın alacağım organik gıda ürününün kokusu benim için çok önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Çevre kirliliği atık malzemelerin geri dönüştürülmesi ile azaltılabilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Organik gıda ürünü söz konusu olduğunda marka seçimi bence önemli bir karardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Satın alacağım organik gıda ürününde kullanılan ambalaj malzemesi önemlidir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Çalıştığım için öğle yemeklerini dışarıda yiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Organik gıda alışverişi yaparken seçeceğim ürünler üzerinde fazla düşünmem gerekmez	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Satın alacağım organik gıda ürününün kıvamı benim için çok önemlidir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Atık malzemelerin geri dönüşüm için ayrıştırılması teşvik edilmesi gereken bir tutumdur	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Organik gıda ürünü alışverişinde fiyatı ne olursa olsun güvendiğim markayı tercih ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Organik gıda ürünü alışverişine uzun zaman ayırıp dikkatli seçimler yaparım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Satın alacağım organik gıda ürününün fiyatı benim için önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Evimizde genellikle tencere yemeği pişirilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Çevreyle ilgili problemleri çözmek benim değil, büyük şirketlerin işidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Tv de reklamı yapılan organik gıda ürünlerinin güvenilir olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Evimizde hazırlanması kolay(dondurulmuş, konserve) yiyecekleri sık sık tüketiriz	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Genellikle dengeli beslendiğime inanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Satın alacağım organik gıda ürününün menşei(ithal ürünlerde) benim için çok önemlidir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Hergün tükettiğim organik gıda ürünü işyerime yakın yerlerde satılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Satın almayı düşündüğüm organik gıda ürünlerinin kalori değeri bilgilerini mutlaka okurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Taze meyve ve sebzeler günlük diyetimde mutlaka yer alır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Satın alacağım organik gıda ürününün çevre dostu bir ürün olup olmadığı benim için önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Mağaza içi fiyat indirimi promosyonlarını her zaman dikkate alırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

34	Satın almayı düşündüğüm organik gıda ürünlerinin üretim yöntemi ile ilgili bilgileri mutlaka okurum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Çalıştığım için akşam yemeklerini genellikle dışarıda yiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Dördüncü Bölüm

		Hiçbir Zaman	Bazen	SıkSık	Düzenli Olarak
1	Bana yakın olan kişilerle endişelerimi ve sorunlarımı tartışırım	(1)	(2)	(3)	(4)
2	Sıvı ve katı yağ, kolesterolü düşük bir diyeti tercih ederim	(1)	(2)	(3)	(4)
3	Doktora yada bir sağlık görevlisine, vücudumdaki olağandışı belirti ve bulguları anlatırım	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Düzenli bir egzersiz programı yaparım	(1)	(2)	(3)	(4)
5	Yeterince uyurum	(1)	(2)	(3)	(4)
6	İnsanları başarıları için takdir ederim	(1)	(2)	(3)	(4)
7	Şekeri ve tatlıyı kısıtlarım	(1)	(2)	(3)	(4)
8	Televizyonda sağlığı geliştirici programları izler ve bu konularla ilgili kitapları okurum	(1)	(2)	(3)	(4)
9	Her gün rahatlamak için zaman ayırırım	(1)	(2)	(3)	(4)
10	Yaşamımın bir amacı olduğuna inanırım	(1)	(2)	(3)	(4)
11	İnsanlarla anlamlı ve doyumlu ilişkiler sürdürürüm	(1)	(2)	(3)	(4)
12	Hafif ve orta düzeyde egzersiz yaparım (Örneğin haftada 5 kez Ya da daha fazla) yürürüm	(1)	(2)	(3)	(4)
13	Yaşamımda değiştiremeyeceğim şeyleri kabullenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
14	Geleceğe umutla bakarım	(1)	(2)	(3)	(4)
15	Yakın arkadaşlarıma zaman ayırırım	(1)	(2)	(3)	(4)
16	Her gün 2-4 öğün meyve yerim	(1)	(2)	(3)	(4)
17	Boş zamanlarımda yüzme, dans etme, bisiklete binme gibi eğlendirici fizik aktiviteler yaparım	(1)	(2)	(3)	(4)
18	Kendimle barışık ve kendimi yeterli hissederim	(1)	(2)	(3)	(4)
19	Stresimi kontrol etmek için uygun yöntemleri kullanırım	(1)	(2)	(3)	(4)
20	Vücudumu fiziksel değişiklikler, tehlikeli bulgular bakımından ayda en az bir kez kontrol ederim	(1)	(2)	(3)	(4)
21	Günlük işler sırasında egzersiz yaparım (örneğin; yemeğe yürüyerek giderim, asansör yerine merdiven kullanırım, arabamı uzağa park ederim)	(1)	(2)	(3)	(4)
22	Her gün yapacak değişik ve ilginç şeyler bulurum	(1)	(2)	(3)	(4)
23	Her gün et, tavuk, balık, kuru bakliyat, yumurta, çerez türü gıdalardan 3-4 porsiyon yerim	(1)	(2)	(3)	(4)
24	Egzersiz yaparken nabız ve kalp atışlarımı kontrol ederim	(1)	(2)	(3)	(4)
25	Günde 15-20 dakika gevşeyebilmek, rahatlayabilmek için uygulamalar yaparım	(1)	(2)	(3)	(4)
26	Benzer sorunu olan kişilerden destek alırım	(1)	(2)	(3)	(4)
27	Gıda paketlerinin üzerindeki besin, yağ ve sodyum içeriklerini belirleyen etiketleri okurum	(1)	(2)	(3)	(4)
28	Bireysel sağlık bakımı ile ilgili eğitim programlarına katılırım	(1)	(2)	(3)	(4)
29	Yorulmaktan kendimi korurum	(1)	(2)	(3)	(4)
30	Konuşarak ve uzlaşarak çatışmaları çözerim	(1)	(2)	(3)	(4)
31	Gereksinim duyduğumda başkalarından danışmanlık ve rehberlik alırım	(1)	(2)	(3)	(4)

32	Yeni deneyimlere ve durumlara açığım	(1)	(2)	(3)	(4)
----	--------------------------------------	-----	-----	-----	-----

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı

Doğum Tarihi

E-mail

Öğrenim Durumu

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Maliye	Anadolu Üniversitesi	2013
Yüksek Lisans	Organik Tarım İşletmeciliği	Mersin Üniversitesi	2019-Halen

Görevler :

Görev Ünvanı	Görev Yeri	Yıl
Memur	Mersin Üniversitesi	2005-2010
Bilgisayar İşletmeni	İstanbul Üniversitesi	2010-2012
Bilgisayar İşletmeni	Dicle Üniversitesi	2012-2016
Yükseköğretim Sekreteri	Mersin Üniversitesi	2016-Halen